

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Loterie jako zdroj veřejných příjmů

Bakalářská práce

LUCIE FAJFROVÁ

Vedoucí práce: doc. Ing. František Svoboda, Ph.D.

Katedra veřejné ekonomie
Program Hospodářská politika a správa

Brno 2021

MUNI
ECON

Bibliografický záznam

Autor:	Lucie Fajfrová Ekonomicko-správní fakulta Masarykova univerzita Katedra veřejné ekonomie
Název práce:	Loterie jako zdroj veřejných příjmů
Studijní program:	Hospodářská politika a správa
Studijní obor:	Veřejná ekonomika a správa, Francouzský jazyk pro hospodářskou činnost
Vedoucí práce:	doc. Ing. František Svoboda, Ph.D.
Rok:	2021
Počet stran:	70
Klíčová slova:	Loterie, veřejné příjmy, hazard, stát, daně, SAZKA

Bibliographic record

Author: Lucie Fajfrová
Faculty of Economics and Administration
Masaryk University
Department of Public Economics

Title of Thesis: Lottery and public expenditures funding

Degree Programme: Economic Policy and Administration

Field of Study: Public Economics and Administration, French
Language for Commerce

Supervisor: doc. Ing. František Svoboda, Ph.D.

Year: 2021

Number of Pages: 70

Keywords: Lottery, public revenues, gambling, state, taxes,
SAZKA

MUNI
ECON

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
LIPOVÁ 41A, 602 00 BRNO
IČ: 00216224
DIČ: CZ00216224

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Studentka:	Lucie Fajfrová
Program:	Hospodářská politika a správa
Obor:	Veřejná ekonomika a správa Francouzský jazyk pro hospodářskou činnost
Název práce:	Loterie jako zdroj veřejných příjmů
Název práce anglicky:	Lottery and public expenditures funding
Cíl práce, postup a použité metody:	<p>Cílem práce je prozkoumat minulost fenoménu loterie a míru zapojení jeho výnosů do financování veřejných výdajů. Zvláštní pozornost bude věnována sporům o etiku tohoto druhu financování veřejných výdajů.</p> <p>Postup práce a použité metody: Loterie a hazardní hry byly i v nedávné minulosti považovány za sporný fenomén, který byl střídavě tolerován či zakazován. Obvyklým způsobem tolerance hazardních her bylo převedení části výnosů na obecně prospěšné účely. Tato práce se zaměřuje na proměny postojů k loteriím, jejich regulace a přerozdělování výnosů. Při zpracovávání práce budou použity metody analýzy a syntézy, podklady budou čerpany z odborné literatury, legislativních dokumentů a dokumentů výkonné moci.</p>
Rozsah grafických prací:	Podle pokynů vedoucího práce
Rozsah práce bez příloh:	35 – 45 stran
Literatura:	<p><i>Crime, addiction and the regulation of gambling.</i> Edited by A. C. Spapens - Alan Littler - Cyrille Fijnaut. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008. xiv, 251 p. ISBN 9004172181.</p> <p><i>Economic aspects of gambling regulation EU and US perspectives.</i> Edited by Tom Coryn - Cyrille Fijnaut - Alan Littler. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008. xi, 205 p. ISBN 9789004165595.</p> <p><i>Everyday probability and statistics health, elections, gambling and war.</i> Edited by M. M. Woolfson. 2nd ed. Hackensack, NJ: Distributed by World Scientific Pub., 2012. x, 278 p. ISBN 9781848167636.</p> <p>ROSE, I. Nelson. <i>Gambling and the law.</i> 1st ed. Hollywood: Gambling Times Incorporated, 1986. xvii, 304. ISBN 0897460669.</p> <p><i>Gambling in America costs and benefits.</i> Edited by Earl L. Grnols. New York: Cambridge University Press, 2004. xiii, 232. ISBN 0521830133.</p> <p>TEC, Nechama. <i>Gambling in Sweden.</i> Totowa: Bedminster press, 1964. xv, 139 s.</p> <p>WASHBURN, Kevin. <i>Gaming and gambling law : cases and materials.</i> Austin: Wolters Kluwer, 2011. xxviii, 56. ISBN 9780735588455.</p> <p>HAUGEN, David M. <i>Legalized gambling.</i> New York: Facts On File, 2006. 298 s. ISBN 0816060541.</p>

LEVITT, S D. Why are gambling markets organised so differently from financial markets? *SOUTHERN ECONOMIC JOURNAL*. CHAPEL HILL: UNIV NORTH CAROLINA, 2004, roč. 114, s. 223-246. ISSN 0038-4038.

Vedoucí práce: doc. Ing. František Svoboda, Ph.D.

Pracoviště vedoucího práce: Ústav hudební vědy

Datum zadání práce: 4. 2. 2019

Termín odevzdání bakalářské práce a vložení do IS je uveden v platném harmonogramu akademického roku.

V Brně dne: 4. 5. 2021

Anotace

Předmětem bakalářské práce je zkoumání fenoménu loterie a jejího zapojení do financování veřejných výdajů. Úvodní část se zabývá vymezením jednotlivých pojmů z oblasti veřejných financí a hazardních her, dále popisuje historický a právní vývoj loterií na našem území. V druhé části práce je porovnávána loterie v deseti vybraných zemích Evropy včetně České republiky. Sledováno je legislativní ukotvení provozování loterií, velikost loterijního trhu a míra zdanění. Pozornost je věnována také tomu, jak je s vybranými prostředky nakládáno, tedy zda putují do veřejných rozpočtů či na dobré účely.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to study the phenomenon of lottery and its involvement in the financing of public expenditure. The first part of this work deals with the definition of individual terms from the field of public finance and gambling, further describes the historical and legal development of lotteries in our territory. The second part compares the lottery in ten European countries, including the Czech Republic. The legislation of the operation of lotteries, the size of the lottery market and the level of taxation are monitored. Attention is also paid to how raised funds are handled, ie whether they go to public budgets or for good purposes.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Loterie jako zdroj veřejných příjmů vypracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Františka Svobody, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně 5. května 2021

.....
Lucie Fajfrová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala doc. Ing. Františkovi Svobodovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné připomínky při psaní této bakalářské práce. Poděkování patří i mé rodině a nejbližším za morální podporu a motivaci, kterou mi dávali během studia.

Obsah

Seznam grafů	15
Seznam tabulek	16
Seznam pojmů a zkratek	17
1 Úvod	19
2 Teoretické vymezení jednotlivých pojmů	20
2.1 Veřejné finance	20
2.2 Hazardní hry	23
2.3 Loterie	26
3 Historický vývoj loterie v českých zemích	31
4 Loterie v ČR	37
4.1 Legislativa – hlavní změny od r. 2017	37
4.2 Provozovatelé loterie	37
4.3 Povinné odvody z loterie a jejich využití	38
4.4 Tržby z hazardních her v ekonomickém cyklu	42
5 Loterie ve vybraných zemích Evropy	43
5.1 Rakousko	43
5.2 Belgie	44
5.3 Chorvatsko	45
5.4 Dánsko	46
5.5 Francie	47
5.6 Nizozemsko	48
5.7 UK	50
5.8 Španělsko	51
5.9 Litva	52
5.10 Porovnání jednotlivých zemí	53

OBSAH

6 Závěr	58
Použité zdroje	61

Seznam grafů

Graf 1: Prevalence hraní loterií v posledních 12 měsících dle věkových skupin (%).....	29
Graf 2: Vývoj tržeb z HH a ekonomického cyklu v letech 2002-2019 (mld. Kč).....	42
Graf 3: Obrat loterií v poměru ku HDP za r. 2019 (%).....	54
Graf 4: Porovnání vyplacených výher a GGR provozovatelů loterií za r. 2019 (%).....	55
Graf 5: Využití GGR – odvody za r. 2019 (%).....	56
Graf 6: Podíl příjmů z loterií na státním rozpočtu (%).....	57

Seznam tabulek

Tabulka 1: Druhy hazardní her	24
Tabulka 2: Výskyt hazardního hraní v obecné populaci (%)	28
Tabulka 3: Vybrané státní dobročinné loterie pořádané na území ČSR od r. 1919.....	34
Tabulka 4: Sazby odvodů z hazardních her od r. 1990.....	39
Tabulka 5: Využití vybraných prostředků na VPÚ v letech 2006–2011	40

Seznam pojmů a zkratek

ANS	– l'Agence nationale du sport
ČR	– Česká republika
ČSLO	– Československá státní loterie
ČSÚ	– Český statistický úřad
DPFO	– Daň z příjmů fyzických osob
DPH	– Daň z přidané hodnoty
DPPO	– Daň z příjmů právnických osob
EHP	– Evropský hospodářský prostor
FDJ	– La Française des Jeux
GGR	– Gross Gaming Revenue / Hrubé tržby z loterijní a sázkové činnosti
HDP	– Hrubý domácí produkt
HH	– Hazardní hry
MFČR	– Ministerstvo financí České republiky
NGR	– Net Gaming Revenue / Čisté tržby z loterijní a sázkové činnosti
NLDF	– National Lottery Distribution Fund
ONCE	– Organización Nacional de Ciegos Españoles
SELAE	– Sociedad Estatal Loterías y Apuestas del Estado
UK	– United Kingdom
VPÚ	– Veřejně prospěšné účely
ZoDHH	– Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her
ZoL	– Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

1 Úvod

Veřejné finance můžeme chápat jako určitý nástroj, jehož prostřednictvím stát zabezpečuje veřejné úkoly a zajišťuje tak potřeby občanů od obrany a bezpečnosti, až po zdravotnictví či vzdělání. Aby měl s čím nakládat, je potřeba od svých občanů vybrat velké množství financí, především prostřednictvím daní. Loterie představují relativně nenásilnou formu zdanění, kterou občané rádi zaplatí, aniž by o tom věděli. Jako zdroj veřejných příjmů sloužila loterie již před několika stoletími. Získané prostředky využívali panovníci k financování významných projektů, válek či staveb. V Evropě sahá její historie až do 14. stol. na území Itálie, kde se obchodníci pomocí loterie snažili zbavit neprodaného zboží. Postupně se tyto praktiky rozšířily po celé Evropě, názor na loterie se však v průběhu času a napříč společenskými vrstvami měnil. Loterie se tak stala velmi častým předmětem diskusí. Někteří kritizovali její nemorálnost, jelikož měla často dopad na ty nejchudší vrstvy obyvatelstva, někteří se dokonce dovolávali po jejím zrušení. Zrušení loterie však často vedlo k nárůstu černého trhu, a proto je dnes loterie ve většině zemích provozována pod částečnou nebo úplnou kontrolou státu. Míra zdanění a konkrétní využití prostředků se značně liší stát od státu, avšak všeobecně tvoří spíše minoritní příjmy veřejných rozpočtů. Díky existenci loterie však v mnoha zemích dochází k zajištění financování pro nejružnější charitativní organizace a nadace, které svou činností podporují dobrou věc.

Předmětem této práce je zkoumání fenoménu loterie v souvislosti s veřejnými příjmy. V úvodu práce jsou vymezeny jednotlivé pojmy, se kterými se práce potýká. V další kapitole je pozornost věnována historii loterie v českých zemích. V závěrečné části jsou zkoumány loterie v 10 vybraných zemích Evropy včetně České republiky. Pro dostatečně pestrý vzorek byly vybrány země z různých koutů Evropy. Porovnávána je především míra zdanění, a tedy i to, jak moc významným státním příjmem jsou pro stát příjmy z loterií. Dále je pak porovnáváno legislativní ukotvení jednotlivých loterií, velikost loterijního trhu a také to, kdo loterii v daném státě provozuje. V neposlední řadě tato práce zkoumá i účel vybraných finančních prostředků, tedy poměr prostředků putujících do veřejných rozpočtů, na dobré účely a provozovatelům.

2 Teoretické vymezení jednotlivých pojmů

2.1 Veřejné finance

Veřejné finance jsou považovány za jedno z nejstarších odvětví ekonomie sahající až do období starověku, jejichž prostřednictvím vykonává stát veřejnou politiku (Musgrave, 2017, s. 1). Jejich studiem se v průběhu historie zabývalo nepřehledné množství ekonomů, jež si kladli nejrůznější otázky. Například, Adam Smith (2016, s. 723) se ve svém Bohatství národů zamýšlí nad rolí státu a tvrdí, že by měl prostřednictvím veřejných financí zajišťovat pouze justici, obranu, bezpečnost, vzdělání a veřejné stavby.

Pojem veřejné finance můžeme chápat jako ekonomicko-peněžní vztah mezi soukromými subjekty a státem. Hamerníková (1999, s. 11) veřejné finance definuje jako „specifické finanční vztahy a operace, probíhající v rámci ekonomického systému mezi orgány a institucemi veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé (tj. občany, domácnostmi, firmami, neziskovými organizacemi apod.)“. Jsou možné i alternativní definice, např. že „veřejné finance představují tu část finančního systému národního hospodářství, která prochází přerozdělovacím procesem cestou veřejných rozpočtů, rozhoduje se o nich ve veřejné správě veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole.“ (Malý, 2016, s. 163). Primárním účelem veřejných financí je zabezpečení veřejných úkolů a naplnění veřejných zájmů k uspokojení potřeb obyvatelstva. Musgrave (1994) rozlišuje tři hlavní funkce veřejných financí:

- Alokační
- Distribuční
- Stabilizační

Alokační funkcí rozumíme soustředování (alokaci) finančních prostředků potřebných k zabezpečení veřejných statků a služeb. Řeší otázku, jaké veřejné statky budou produkovány a financovány z veřejných rozpočtů a v jakém množství. Distribuční funkci lze chápat jako přerozdělování veřejných prostředků za účelem zmírnění důchodových a majetkových nerovností ve společnosti. Míru rozdělení důchodů a bohatství ve společnosti popisuje tzv. Lorenzova křivka. A konečně stabilizační funkce, ta souvisí s ovlivňováním agregátní poptávky státu, a to na

základě expanzivní nebo restriktivní fiskální politiky. Zvýšením či snížením rozpočtových příjmů a výdajů tak může ovlivnit makroekonomické ukazatele státu, jako ekonomický růst, zaměstnanost, inflaci, či bilanci státního rozpočtu.

Pro veřejné finance jsou charakteristické tři principy, kterými se zcela odlišují od soukromých financí. Prvním z nich je princip nenávratnosti, který říká, že zaplacením daně, cla, či jiného poplatku, poplatníkovi nevzniká žádný nárok na navrácení dané částky (např. v podobě sociálních dávek). Druhým principem je princip neekvivalence, který spočívá v tom, že při odvodu daní, cel, či poplatků není poplatníkovi známý účel platby a zároveň není zaručeno, že případné plnění, které dostane z veřejných prostředků bude ekvivalentní výši jeho odvodu. Z těchto dvou principů, které v žádném případě nejsou pro soukromé subjekty nikterak výhodné, vyplývá poslední z principů, tj. princip nedobrovolnosti. Tento princip říká, že odvody soukromých subjektů státu jsou nedobrovolné, jelikož jsou vynucovány právními předpisy s možností sankce za neplnění povinnosti.

Hlavním nástrojem pro realizaci veřejných financí jsou veřejné rozpočty v rámci tzv. rozpočtové soustavy. Rozpočtovou soustavou je myšlena soustava veřejných rozpočtů a jejich vzájemných vztahů, která zabezpečuje realizaci funkcí státu a uskutečnění cílů veřejných politik. Do soustavy veřejných rozpočtů můžeme zahrnout (Peková, 2008, s. 92):

- Nadnárodní rozpočet v případě nadnárodního seskupení (např. rozpočet EU)
- Ústřední rozpočet v zemi (v ČR a dalších unitárních státech též státní rozpočet, v případě federací se jedná o rozpočet federální vlády)
- Rozpočty územních samosprávných celků, tzn. rozpočty obcí, krajů, provincií atd.
- Rozpočty veřejných podniků a neziskových organizací ve veřejném sektoru

Specifikem jsou tzv. mimorozpočtové fondy, které sice nejsou považovány za součást veřejných rozpočtů, jejich prostřednictvím nicméně protéká značná část veřejných výdajů. Tyto fondy (někdy nazývané jako účelové) jsou zřizovány státem pro určité vládní činnosti s cílem zajistit dlouhodobou stabilitu vybraných výdajových oblastí. Jedná se například

o Státní fond dopravní infrastruktury, životního prostředí, či kinematografie (Malý, 2016, s. 106).

Každý rozpočet, veřejný či soukromý, má své výdaje a své příjmy. Jak říká zásada přednosti výdajů před příjmy, je pro veřejné finance typické, že výši svých příjmů určuje veřejný subjekt (stát) na základě svých výdajů. Zatímco racionálně smýšlející soukromý subjekt určuje výši svých výdajů na základě svých příjmů.

Veřejné výdaje představují náklady na vládou garantované a poskytované statky a služby, které se vyskytují na účtech veřejného sektoru. Dělíme je na (Malý, 2016, s. 132):

- Vládní nákupy běžných statků a služeb (práce, spotřební zboží atd.)
- Vládní nákupy kapitálových statků a služeb (investice do životního prostředí, školství atd.)
- Transferové výdaje (penze, dávky v nezaměstnanosti, dotace atd.)

Jen pro představu, v roce 2019 činily podle ČSÚ celkové výdaje vládních institucí v ČR 2374 mld. Kč.

Zvláštním hlediskem členění veřejných výdajů je povinnost jejich plnění. Výdaje tak můžeme rozdělit na mandatorní, quasi-mandatorní a nemandatorní. Mandatorní výdaje jsou výdaje, které jsou dány zákonem a stát je tedy povinen tyto výdaje vynaložit. Jedná se především o sociální transfery, mezi které patří dávky důchodového pojištění, nemocenské dávky a státní sociální podpora. Tyto výdaje představují cca 825 mld. Kč v rámci rozpočtu na rok 2019, tj. 14,8 % HDP a 54,8 % celkových výdajů státního rozpočtu. Ministerstvo financí sleduje též tzv. quasi-mandatorní výdaje, které nejsou přímo stanoveny zákonem, nicméně jsou považovány za nezbytné pro zajištění chodu státu. Řadíme zde např. platy státních zaměstnanců, pracovníků organizačních složek státu, výdaje na obranu atd. Tyto výdaje v rámci státního rozpočtu na rok 2019 představují 323,1 mld. Kč, tj. 21,5 % celkových výdajů státního rozpočtu. V případě nemandatorních výdajů mluvíme o všech ostatních výdajích státu (Státní rozpočet 2019 v kostce).

Pro účely této práce, jak už její název napovídá, bude ovšem mnohem důležitější druhá strana mince, tj. veřejné příjmy. Prostřednictvím veřejných příjmů stát financuje veřejné výdaje, aby mohl plnit své funkce. Můžeme je dělit podle různých kritérií. Např. z hlediska časového rozlišujeme příjmy běžné a kapitálové, přičemž platí, že běžné příjmy se

vyznačují pravidelností, zatímco kapitálové jsou příjmy mimořádné či jednorázové. Dalším velmi častým členěním veřejných příjmů je na daňové a nedaňové. Nedaňovými příjmy se rozumí příjmy z vlastní činnosti vládních institucí (např. příjmy z podnikání či z pronájmu majetku), popř. přijaté sankční platby atd. Mnohem podstatnější část veřejných příjmů však tvoří příjmy daňové. Pro lepší představu, v roce 2019 tvořily podle ČSÚ celkové příjmy vládních institucí 2389 mld. Kč, z toho přibližně polovina tvoří příjmy daňové (1173 mld. Kč). O něco menší část veřejných příjmů pak tvoří sociální příspěvky (895 mld. Kč). Největší podíl na daňových příjmech má DPH (435 mld Kč), dále to jsou daně z příjmu fyzických a právnických osob – DPFO (284 mld Kč) a DPPO (190 mld. Kč), spotřební daně (168 mld. Kč) a ostatní daně. Do ostatních daňových příjmů můžeme řadit i příjmy z daně z loterií, her a sázek, na které se v roce 2019 vybralo téměř 11 mld. Kč. Tato částka se může oproti ostatním jevit jako zanedbatelná – tvoří pouhé 1 % celkových daňových příjmů, nicméně stále je to významný a relativně stálý zdroj financí pro státní rozpočet. Podrobnější využití těchto daňových prostředků bude rozebráno v druhé polovině této práce, v kap. 4.3.

2.2 Hazardní hry

Termín hazard má dnes v češtině více významů. Mimo označení hazardních her se používá i pro vyjádření určitého rizika, nebezpečí, či náhody. Slovo pochází z arabského „al zhar“, což znamená kostky a z čehož vzniklo španělské slovo „azar“, tj. hra náhody (Fiedor, 2020). Ottův slovník naučný (1909) termín hazardní hry vysvětluje jako „*všechny hry, při nichž výhra nebo prohra nezávisí na dovednosti hráčově buď vůbec aneb aspoň v té míře jako na náhodě. Nejčastěji provozují se jen pro zisk, málo kdy pro zábavu. Počet jejich jest veliký. Možno je dělit na soukromé, provozované hlavně jen v soukromých kroužcích, a veřejné, buď od státu samého vykonávané neb od něho soukromým podnikatelům v pacht davané.*“ Současná česká legislativa hazardní hru definuje jako „*hru, sázku nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost.*“

Zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách rozlišuje následující druhy hazardních her.

Tabulka 1: Druhy hazardní her

Druh hazardu	Definice
Loterie	Loterií se rozumí číselná loterie, peněžitá loterie, věcná loterie a okamžitá loterie. Číselnou loterií se rozumí hazardní hra, u níž je výhra podmíněna uhodnutím určitého čísla, několika čísel, kombinace čísel nebo číselného pořadí. Peněžitou a věcnou loterií se rozumí hazardní hra, u níž je výhra podmíněna vylosováním určitého losu. Okamžitou loterií se rozumí hazardní hra, u níž je výhra podmíněna výherní kombinací po setření zakryté části losu.
Kurová sázka	Kurová sázka je hazardní hra, u níž je výhra podmíněna uhodnutím sázkové příležitosti, kterou se rozumí zejména sportovní výsledek či událost veřejné pozornosti. Výše výhry je přímo úměrná výhernímu poměru (kurs), ve kterém byla sázka přijata, a výši sázky.
Totalizátorová hra	Totalizátorová hra je hazardní hra, u níž je výhra podmíněna uhodnutím sázkové příležitosti, kterou se rozumí zejména sportovní výsledek či událost veřejné pozornosti. Výše výhry je závislá na poměru počtu výherců k celkové výši sázek a předem stanovenému podílu výher.
Bingo	Bingo je hazardní hra, u níž je výhra podmíněna dosažením předem stanoveného vzorce na sázkovém tiketu, který sázející vyplní na základě postupného losování čísel, a při níž není předem určen počet sázejících ani výše herní jistiny.
Technická hra	Technická hra je hazardní hra provozovaná prostřednictvím technického zařízení přímo obsluhovaného sázejícím. Technickou hrou se rozumí zejména válcová hra, elektromechanická ruleta a elektromechanické kostky.
Živá hra	Při živé hře sázející hrají proti krupiérovi, nebo jeden proti druhému u hracích stolů, aniž by byl předem určen počet sázejících a výše sázky do jedné hry. Živou hrou se rozumí zejména ruleta, karetní hra, a to i provozovaná formou turnaje, a hra v kostky.
Tombola	Tombola je hazardní hra, u níž se výhry rozdělují na základě slosování, do kterého se zahrnou pouze prodané sázkové tikety. Sázkové tikety lze prodávat a výhry vydávat pouze v den a na místě slosování.

Turnaj malého rozsahu

Turnaj malého rozsahu je turnaj v karetní hře vyřazovacího typu, při němž je počet účastníků hazardní hry předem určen. Úhrnný vklad jednotlivého účastníka hazardní hry do jednoho turnaje nesmí převýšit 500 Kč za 24 hodin.

Zdroj: Zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách

Jednotlivé druhy hazardních her se navzájem odlišují jednotlivými strukturálními charakteristikami. Patří mezi ně především (Fiedor, 2020):

- Možnost rychlého zopakování sázky
- Krátké časové intervaly mezi sázkou a výplatou výhry
- Hráčovo vnímání možnosti využít své schopnosti a dovednosti k získání výhry
- Iluze těsnosti prohry
- Vizuální vzhled a zvukový doprovod hracího zařízení

Výše uvedené charakteristiky jsou typické především pro hrací zařízení, u kterých dochází k rychlému opakování hry (udává se 5 až 10 sekund), výplata výhry je okamžitá, zvuky a blikající světla, které zařízení vydává v případě výhry, jsou pro hráče velmi atraktivní a pocit, že byl hráč velmi blízko výhry, je rovněž častým jevem. Obdobnými vlastnostmi se vyznačují i živé hry. Naproti tomu loterie se od ostatních druhů her výrazně odlišují, především tím, že zde nedochází k možnosti okamžitého opakování hry. Na základě výskytu těchto rysů rozlišujeme tzv. tvrdý a měkký hazard. Tvrdý hazard je charakteristický vysokým rizikem rozvoje problémového a patologického hráčství (též gamblerství) a patří sem především živá hra, technická hra a kursové sázení na již probíhající utkání, tzv. „live sázky“. Naproti tomu v případě měkkého hazardu je riziko vzniku problémového hráčství podstatně nižší a spadají sem všechny druhy loterií, předzápasové kursové sázky nebo tomboly (Fiedor, 2020).

2.3 Loterie

2.3.1 Dělení loterie

Loterii můžeme dle participace sázejícího rozdělit na aktivní a pasivní. V případě aktivní loterie si hráč volí dle svého uvážení daný počet čísel a často tak upadá do iluze, že svůj osud bohatství může snad ovlivnit. Vítěz je stanoven na základě tažení čísel v osudí (loterie číselná). Co se týče loterie pasivní, jediná role hráče spočívá v tom, že si los jednoduše koupí a zbytek už je předem daný. To znamená, že losy už jsou předem očíslované, stejně tak jako výherní ceny jsou předem stanovené a nejsou závislé na počtu prodaných losů (loterie peněžitá a věcná). Zvláštním druhem loterie jsou stírací losy, kdy hráč setře hrací pole – buď všechna, nebo jen určitou část – a okamžitě se dozví, zda je výhercem či nikoliv, proto se jí říká též loterie okamžitá. V poslední době, s narůstajícím významem internetu, narůstá i zájem o online loterie. (Perez a Humphreys, 2012)

V minulosti se rozlišovaly dva hlavní druhy loterie – loterie třídní a loterie janovská. Loterie třídní je naproti janovské starší a má svůj vznik v 15. století v Holandsku – proto se jí též říká loterie holandská. Postupem času se začala šířit do zbytku Evropy a v 17. století přišla též do Německa a následně i do Rakouské monarchie. Hlavním rozdílem oproti loterii janovské je, že hráč netipuje čísla, ale pouze kupuje již očíslovaný los. Má však právo vybrat si sérii a číslo losu, dokonce si může dlouhodobě rezervovat „to své“ číslo. Třídní se loterie jmenuje proto, že je rozdělena na několik jednotlivých slosovacích etap, tzv. tříd (většinou 4–6). Pokud hráč ve třídě nevyhrál, může i tak pokračovat v dalších třídách. Čím vyšší třída, tím vyšší výhry, ale i vyšší cena losu. Hlavní slosování se odehrává v poslední třídě, kdy již hráč zaplatil plnou cenu losu. Dalším rozdílem je, že cena losů i výše výher je stanovena pevně a předem. V porovnání s janovskou loterií byla cena losu podstatně vyšší¹, což de facto znemožňovalo účast chudšího obyvatelstva. Z tohoto důvodu byla loterie janovská u hráčů mnohem populárnější. I pro stát se jevila jako výhodnější, především proto, že loterie třídní byla velmi administrativně náročná. Byla nutná neustálá evidence čísel losů ve vztahu k jednotlivým hráčům, evidence jejich plateb, výher atd. (Kasal, 2001).

¹ V roce 1770 stále jeden los pro všech 5 tříd 19 zlatých (= hodnota dnešních cca 3000 Kč)

Loterie janovská, též číselná je podstatně mladší. Svůj původ má v italském Janově, kde ji roku 1610 zavedl radní Benetto Gentile (Bellhouse, 1991). Táhne se 5 čísel z celkových 90. Hráči si mohou vybrat 1 až 5 čísel, na která si vsadí. Výhra závisí na výši vsazené částky a na počtu obsazených čísel. Minimální vklad činil 10 haléřů a byla tak pro hráče mnohem dostupnější. Navíc je frekvence hry výrazně vyšší – konalo se 20–30 tahů ročně (Ottův slovník naučný). Historický kontext obou loterií bude popsán v kapitole 3.

2.3.2 Kdo hraje loterii a proč?

Někteří ji hrají pro čistě pro zábavu, zatímco jiní doufají, že si finančně přilepší. Loterie je velmi jednoduchá hra, která na rozdíl od některých typů hazardu nepožaduje žádné speciální znalosti, jako je tomu například u kursového sázení. Losy jsou levné a téměř všude dostupné, a i přesto, že jejich koupě odporuje některým ekonomickým předpokladům jako averze k riziku, maximalizace užitku či racionální rozhodování, patří stále mezi nejoblíbenější formy hazardních her. Jednoduše řečeno, riskovat malou finanční částku za malou možnost vyhrát miliony láká mnoho hráčů. Již Adam Smith (1776, str. 97) se nad příčinou vysoké poptávky po loterii zamýšlí ve svém *Bohatství Národů*: „Jedinou příčinou této poptávky je bláhová naděje na získání některé z hlavních výher. A ani ti nejstřízlivější lidé nevidí žádnou hloupost v tom, když zaplatí nepatrný peníz za možnost vyhrát deset nebo dvacet tisíc liber, třebaže vědí, že i tento malý peníz představuje snad sumu o dvacet nebo třicet procent vyšší, než zač vyhlídka stojí.“ Na Smitha navázali o několik set let později Kahneman a Tversky (1979), kteří přišli s tzv. Prospect Theory, jež analyzuje rozhodování lidí při různé míře rizika a s výhledem různé výše zisku či ztráty. Jeden ze závěrů této studie říká, že lidé mají tendenci připisovat nadměrnou hodnotu událostem s nízkou pravděpodobností, a naopak nedostatečnou hodnotu událostem s vysokou pravděpodobností. Důvodem popularity loterie a ostatních hazardních her je podle nich právě zmíněné přeceňování událostí s nízkou pravděpodobností. Loterie jsou charakteristické velmi nízkou pravděpodobností výhry. Lidé si přesto loterijní losy kupují, jelikož se rozhodují na základě výše jackpotu, namísto pravděpodobnosti výhry. Farrel et al. (2000) a Matheson a Grote (2005) přišli ve svých studiích na to, že prodej loterijních losů se dramaticky zvýší po tom, když někdo vyhraje jackpot, tzv. "Halo Effect". Problematikou rozhodování při různé míře rizika a výhry se zabýval i Markowitz

(1952), který ve svém experimentu postavil respondenty před 100% možnost vyhrát 10 centů nebo 10% možnost vyhrát 1 dolar. 100% možnost vyhrát 1 dolar nebo 10% možnost vyhrát 10 dolarů. Většina dotázaných preferovala vzhledem k nízkým částkám druhou, riskantnější možnost. Když však nabídl 100% možnost vyhrát 10 dolarů a 10% možnost vyhrát 100 dolarů, preference respondentů se začaly lišit a trend se začal ubírat opačným směrem, kde část respondentů již zvolila jistotu. Ve chvíli, kdy autor nabídl 100% šanci vyhrát milion oproti 10% šanci vyhrát 10 milionů již všichni z dotazovaných jednoznačně volili jistotu. Stejně tak je tomu i v případě ztrát. A tudíž, když se lidé rozhodují, zda si koupit los za 1 dolar či nikoliv, volí riskantnější možnost a dolar obětují, aby získali malou šanci vyhrát velkou částku peněz.

Loterie patří mezi nejoblíbenější hazardní hry v české populaci, což potvrzuje tabulka 2, kde je znázorněn výskyt hazardního hraní v obecné populaci ČR.

Tabulka 2: Výskyt hazardního hraní v obecné populaci (%)

Hazardní hra	Pohlaví		Celkem
	Muži (n=486)	Ženy (n=523)	15+ let (n=1009)
Celoživotní prevalence			
Hazardní hry celkem	79,1	73,5	76,2
<i>loterie</i>	74,1	71,5	72,8
<i>technické hry</i>	35,9	15,5	25,4
<i>živé hry</i>	20,3	9,7	14,9
<i>kursové sázky</i>	49,6	14,2	31,4
<i>hazardní hry online</i>	24,3	6,0	14,9
Prevalence v posledních 12 měsících			
Hazardní hry celkem	62,1	52,7	57,3
<i>loterie</i>	50,5	51,6	51,0
<i>technické hry</i>	11,7	2,5	7,0
<i>živé hry</i>	3,5	2,5	3,0
<i>kursové sázky</i>	29,7	4,3	16,7
<i>hazardní hry online</i>	13,4	2,9	8,0
Prevalence v posledních 30 dnech			
Hazardní hry celkem	27,2	20,7	23,9
<i>loterie</i>	18,2	20,1	19,2
<i>technické hry</i>	1,8	0,4	1,1

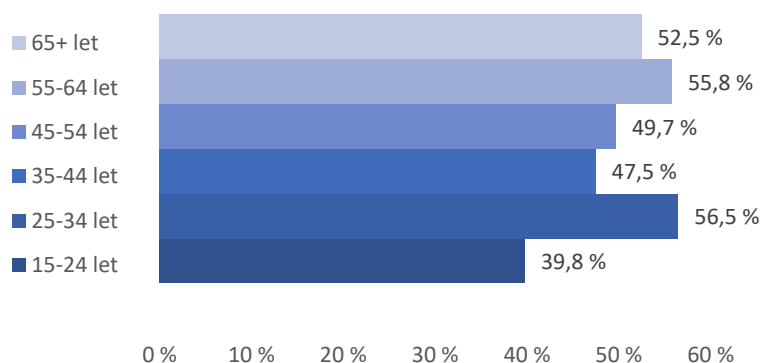
TEORETICKÉ VYMEZENÍ JEDNOTLIVÝCH POJMŮ

živé hry	0,6	0,8	0,7
kursové sázky	11,1	1,2	6,0
hazardní hry online	5,8	0,4	3,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti a ppm factum research (2020b)

S hazardními hrami má alespoň jednorázovou zkušenost značná část populace (76,2 % tázaných respondentů). Největší oblibě se těší loterie (72,8 %), následována kursovými sázkami (31,4 %) a technickými hrami (25,4 %). Naopak mezi nejméně populární hazardní hry patří živé hry a online hazardní hry. Podstatně čtenější hraní bylo zpozorováno u mužů, téměř ve všech kategoriích. Největší odchylka se vyskytuje u kursových sázek, což může být vysvětleno všeobecně větším zájmem mužů o sportovní utkání. Unikátem jsou ovšem loterie, kde je celoživotní prevalence mužů a žen téměř srovnatelná (74,1 % a 71,5 %) a zajímavé je, že prevalence v posledních 12 měsících i v posledních 30 dnech je dokonce vyšší právě u žen.

Graf 1: Prevalence hraní loterií v posledních 12 měsících dle věkových skupin (%)

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2020b)

V grafu 1 můžeme vidět četnost hraní loterie v závislosti na věku respondentů. Je možné pozorovat trend ve zvýšeném hraní loterií u starších věkových skupin. Z tohoto trendu však vybočuje věková skupina 25-34 let, což by se dalo vysvětlit tím, že lidé v tomto věku často řeší finanční problémy související s pořízením vlastního bydlení a zakládání

rodin, což může způsobovat častější upínání se k možnosti rychlého přivýdělku.

2.3.3 Loterie a stát

Loterie je veřejně poskytovaná forma hazardu. Buď je to samotný stát, který loterie provozuje nebo tím pověří soukromého provozovatele udělením patřičné licence. Tak jako tak stát těží z příjmů získaných loteriem a značná část tedy putuje do veřejných rozpočtů. Samozřejmě se nejedná o závratnou část v porovnání s příjmy získanými prostřednictvím daně z příjmů či DPH a stát tudíž nemůže v žádném případě tento zdroj příjmů považovat za primární.

I když loterie nepatří mezi tvrdé formy hazardu, stále se jedná o sporný fenomén. Zda by loterie měly být povolené či zakázané je zdrojem spousty vášnivých debat, v mnoha případech se proto vlády snaží zmírnit tento odpor veřejnosti k legalizaci hazardních her vložím vybraných finančních prostředků na dobré účely. Jedná se často o oblast sportu, vzdělávání, dopravy, kultury a dalších. Fink et al. (2004) a Kearney (2005) však namítají, že nárůst příjmů z loterií nemusí nutně znamenat zvýšení státních daňových výnosů. Zakoupením losu totiž hráč sice přispěje do státní pokladny, ale také tím sníží svou osobní útratu na jiné zboží a služby, na které se vztahuje DPH či spotřební daň. Loterie tak vedou pouze k přesunu daňových výnosů. Tato skutečnost ovšem platí pouze pro státy, ve kterých se DPH na loterie neuplatňuje. Navíc, s takovýmto vedlejším příjmem mají politici menší tendenci ke zvyšování daní a v některých případech dokonce sazbu určitých daní snižují.

Dalším specifikem je, že loterie se chová jako regresivní daň. To znamená, že osoby s nižšími příjmy dávají obecně vyšší procento svého příjmu na loterie. Čím vyšší mají příjem, tím více klesá jejich zájem o loterie. Tuto skutečnost dokazuje například studie Brinnera a Clotfeltera (1975). Velká část veřejných příjmů získaných z loterií tak pochází paradoxně z kapes těch nejchudších.

3 Historický vývoj loterie v českých zemích

Nejstarší důkazy o výskytu hazardních her na území dnešní České republiky pochází z 6. až 5. století př. n. l. z oblasti Berounska, kde byli v keltském oppidu nalezeny primitivní hrací kostky (Rybová a Drda, 1994). Nicméně počátek komerčních druhů loterií spadá až do 14. století na území Itálie a souvisí s přirozenou reakcí obchodníků na neprodané zboží. Běžní lidé si totiž zboží často nemohli dovolit z důvodu vysoké ceny, a tak obchodníci přišli s trikem spočívajícím v prodeji losů slibujících možnou výhru v podobě jejich zboží (Kasal, 2001). Soutěžilo se například o určité předměty tak, že se do dvou nádob vložily cedulky. Do první se vložily cedulky s určitým počtem bílých (nevýherních) losů a s několika výherními losy, označenými určitým předmětem, do druhé se vložil stejný počet jmen těch, kteří zaplatili vklad. Vždy se vytáhlo jedno jméno z nádoby se jmény a jedna cedulka z druhé nádoby. Pokud byla popsána, obdržel ten, jehož jméno bylo vytaženo příslušnou výhru, byla-li bílá, prohrál. Odtud pramení pozdější francouzský název této hry – *blanque* a další názvy tohoto druhu loterie jako *Hrnec štěstěny*, *Olla* (urna) *fortunae*, či *Glückshafen* (přístav štěstí). (Ottův slovník naučný, 1909). Často tak kupci utržili částku vyšší, než byla hodnota samotného zboží. Postupem času dokonce začali přidávat k výhře i finanční odměnu (Kasal, 2001). Takové loterie se využívaly nejen za účelem soukromého zisku, ale i pro různé dobročinné účely, jako např. zřízení sirotčinců, veřejných budov, kostelů atd.

V Habsburské monarchii se první loterie v takové podobě začaly šířit v průběhu 16. století, nicméně počátkem 18. století se o loterie začali zajímat i tehdejší panovníci. (Ottův slovník naučný, 1909). Nejprve se objevovaly tendence státu hazard spíše potlačovat – císař Karel VI. vydal roku 1714 patent zakazující veškeré hazardní hry, především hru v kostky a nejrůznější druhy karetních her (Ertl, 2012). Až jeho nástupkyně, Marie Terezie, pochopila, že by situaci mohla obrátit ve svůj prospěch a že by se loterie mohla stát významným zdrojem pro státní pokladnu a financování veřejných projektů. Kromě toho chtěla zamezit odlivu kapitálu ze země a zabránit tak obyvatelstvu účasti na loteriích v cizích zemích. Naopak chtěla zajistit příliv peněžních prostředků tím, že k rakouské loterii přiláká cizince. Patentem z r. 1749 bylo zakázáno v novinách zveřejňovat oznámení o cizích loteriích, aby „peníze nebyly vyváženy ze země“ (Pšenička, 1903).

Loterie číselná byla zavedena r. 1751 patentem Marie Terezie, která dala namísto státní správy přednost soustavě pachtovní pod vládním dozorem. Roční pachtovné v té době činilo 260 000 zlatých², o několik desítek let později se vyšplhalo téměř na dvojnásobek (437 000 zl.). Kromě toho měla státní pokladna nárok na čtyři pětiny přebytku (zisku). Příjmy z loterie se proto staly důležitým zdrojem pro státní pokladnu a v roce 1787 dokonce císař Josef II. nařídil převzetí veškeré loterie do režie státu, aby tak maximalizoval státní příjmy. V období mezi lety 1819 až 1897 činil hrubý výnos z loterií 945 229 376 zl., po odečtení částky na výplaty výher a na provozní náklady tvořil čistý zisk 347 638 035 zl. (Ottův slovník naučný, 1909).

V této době se však začaly objevovat i snahy o zrušení loterie, často označované jako znemravňující a vykořisťující hru dopadající na ty nejchudší vrstvy. Významným odpůrcem loterií byl poslanec Dr. Roser, který několik let usiloval o zrušení číselné loterie a o její nahrazení loterií třídní. Můžeme se však jen dohadovat o výši morálnosti obou z loterií. Svoje argumenty Dr. Roser podpíral případy, kdy se sázení stalo lidem osudným a dostalo je tak často do existenčních problémů. Stát sice od r. 1871 omezil počet tahů a sběren, nicméně zrušit loterii a připravit se tak o nenahraditelný příjem si nemohl dovolit (Ottův slovník naučný, 1909). Velkým kritikem loterií byl i český politik, později první ministerský předseda Masarykovy vlády, dr. Karel Kramář, který je označoval jako „nechutný zdroj státních příjmů“, zneužívající lidské naivity, podporující nekalé praktiky podvodníků. Ti například za enormní ceny prodávali „stoprocentní“ návody, jak v loterii vyhrát, a nutili tak méně vzdělanou a chudší část obyvatelstva k opakované účasti na hazardu ničícímu jejich životy (Kasal, 2001).

Začátkem 20. století je Rakousko-Uhersko poslední zemí provozující číselnou loterii, mimo domovskou Itálii. Pšenička se v článku Malá loterie dovolává po jejím definitivním zrušení, po vzoru ostatních zemí. Kritizuje její nízkou pravděpodobnost výhry³, která je podle něj nespravedlivá a nepřiměřeně malá. Tvrdí, že pokud má být sázka slušná, musí mít obě strany stejné riziko. „*Tomu však není tak, a ona vyplácí výherci místo 78násobné částky pouze 14násobnou, místo 400násobné pouze 240násobnou, místo 11748násobné pouze 4800násobnou.*“ Stát by se

² V přepočtu na dnešní českou korunu by 1 zlatý byl přibližně 150 Kč.

³ Táhlo se 5 čísel z 90. V dnešní Sportce se táhne 6 čísel z 49.

podle něj měl o úhradu čistého loterijního výdělku (24–28 mil. korun⁴) postarat jiným a důstojnějším způsobem (Pšenička, 1902).

Jeho přání se částečně vyplnilo až po rozpadu Rakouska-Uherska. Nově vzniklé Československo potřebovalo legislativně vymezit provozování loterií vytvořením nových právních předpisů. Hlavním z nich bylo vládní nařízení 109/1919 Sb., které zavedlo třídní loterii a zrušilo loterii číselnou. Třídní loterie tak patřila spolu se státní dobročinnou loterií mezi jediné povolené loterijní aktivity (Kasal, 2001). Podle tehdejšího ministra financí Aloise Rašína si zavedením třídní loterie kladli dva hlavní cíle: jednak, aby se zabránilo našincům hrát loterii v cizině a peníze tak neplynuly pryč ze země, jednak aby loterie poskytovala státu určitý zdroj příjmů. K prodeji třídních losů byly určeny speciální prodejny na základě úředního povolení. Takových bylo v celé republice 320. Aby se hry mohli účastnit i méně majetní, začaly se vydávat kromě celých losů i tzv. čtvrtinky či osminky, kterým je úměrná i případná výhra (Archiv Kanceláře prezidenta republiky, 2016). První tah československé třídní loterie se konal 22. července 1919 a losovalo se vždy dvakrát za rok. Její organizaci měl na starosti podnik Státní loterie. Hned první rok se mohl stát těšit ze zisku přibližně 2 milionů korun a o pár let později zisk dokonce přesáhl hodnotu 20 milionů korun (Kasal, 2001).

Souběžně s třídními loteriemi probíhaly i státní dobročinné loterie, ze kterých stát nezískával vůbec žádné finanční prostředky, neboť veškerý výtěžek byl věnován dobročinným korporacím. Slosování probíhalo pouze jednou za rok (od r. 1933 dvakrát) a cena losu byla 5 korun. První státní dobročinná loterie se konala v říjnu 1919 a byla ve prospěch invalidů, vdov a sirotků po padlých. Čistý zisk z této loterie činil 580 380 korun.⁵ Účel vybraných prostředků se měnil dle aktuálních potřeb státu. Například prostředky získané ze 17. dobročinné loterie r. 1934 byly určeny „ve prospěch letectví a v zájmu bezpečnosti státu“, jelikož narůstalo ohrožení republiky nacistickým Německem. Velmi častá byla tehdy i finanční podpora sportu, Sokola či olympijských her. Za zmínku stojí též 39. státní dobročinná loterie z roku 1946, jejíž prostředky byly věnovány ve prospěch Lidic, Ležáků a jiných obcí v republice obdobně zničených nacistickým násilím. V této loterii se vybrala enormní částka 3 129 118 korun, což bylo způsobeno nejen zvýšenou

⁴ Pro lepší představu – boty v té době stály okolo 15 korun, svetr 5 korun a půllitr piva 15 haléřů.

cenou za jeden los ve výši 10 korun, ale i zvýšenou účastí hráčů (1,5× vyšší, než bývalo zvykem) (Kasal, 2001). Vybrané dobročinné loterie a jejich účel znázorňuje tabulka 3.

Tabulka 3: Vybrané státní dobročinné loterie pořádané na území ČSR od r. 1919

Název	Den tahu	Ve prospěch
<i>1. státní dobročinná loterie</i>	29. 10. 1919	invalidů, vdov a sirotků po padlých
<i>2. státní dobročinná loterie</i>	05. 10. 1920	povznesení národní hygieny
<i>5. státní dobročinná loterie</i>	05. 10. 1923	dobročinných ústavů veřejné podpory hodných
<i>14. státní dobročinná loterie</i>	06. 12. 1932	dobročinných ústavů a ústředních organizací tělovýchovy a sportu hodných veřejné podpory
<i>17. státní dobročinná loterie</i>	14. 06. 1934	letectví a v zájmu bezpečnosti státu
<i>19. státní dobročinná loterie</i>	06. 06. 1935	výpravy čsl. borců na olympijské hry v roce 1936
<i>20. státní dobročinná loterie</i>	05. 12. 1935	dobročinných ústavů vědy a umění
<i>21. státní dobročinná loterie</i>	04. 06. 1936	péče o mládež
<i>23. státní dobročinná loterie</i>	10. 06. 1937	výcviku čsl. pilotů a k vybudování letecké obrany státu
<i>24. státní dobročinná loterie</i>	09. 12. 1937	nemajetného vysokoškolského a středoškolského studentstva, tělovýchovy a dobročinných ústavů
<i>26. jubilejní státní loterie na oslavu dvacátého výročí republiky</i>	15. 12. 1938	Československého Červeného kříže
<i>27. státní dobročinná loterie</i>	07. 12. 1939	výpravy čes. borců na olympijské hry v r. 1940 a tělovýchovy
<i>28. státní dobročinná loterie</i>	06. 06. 1940	s heslem: zkrášlete svoji vlast
<i>36. státní dobročinná loterie</i>	07. 06. 1944	sociální pomoci pro Čechy a Moravu
<i>39. státní dobročinná loterie</i>	06. 06. 1946	Lidic, Ležáků a jiných obcí v republice obdobně zničených nacistickým násilím

46. státní dobročinná loterie	08. 12. 1949	získání potřebných prostředků k postavení druhé budovy Národního musea v Praze
47. státní dobročinná loterie	08. 06. 1950	Smetanovy pětiletky pro postavení pomníku Bedřicha Smetany v Praze
48. státní dobročinná loterie	07. 12. 1950	Zoologické zahrady v Praze

Zdroj: Muzeum cenných papírů

Období 2. světové války zaznamenalo několik úprav v provozu loterií. Došlo k zdražení losů a jejich prodej byl osobám židovského původu zakázán. To vedlo k celkovému poklesu zájmu o loterie zhruba na polovinu (Wittlich, 1998).

Za komunistického režimu (1948–1989) bylo provozování soukromých sázkových her přísně zakázáno a loterie byla tedy řízena pouze státem. Roku 1948 vznikla Státní sázková kancelář, tzv. STASKA, která měla v Československu monopol a jejíž hlavní činností bylo organizování sázek na výsledky sportovních utkání. Z důvodu podezření z údajné manipulace s výsledky utkání byla ale po 5 letech své existence zrušena. Téhož roku byla zrušena i československá třídní loterie a státní dobročinná (Kasal, 2001). Nicméně, netrvalo dlouho a začaly se rozšiřovat nelegální aktivity uspokojující hráčské i podnikatelské duše. Hrál se především v hospodách, u kadeřníků, ale i v továrnách a dílnách. To se samozřejmě neobešlo bez komplikací. Stávalo se, že organizátoři vybrané peníze utratili a nezbylo jim na výplatu slíbených výher. Často se stávali terčem udání a následných žalob. To samozřejmě nezůstalo bez povšimnutí a Komunistická strana Československa se situací začala zabývat. Před černým trhem dal ústřední výbor přednost státnímu provozování loterií, a proto roku 1957 zřídil Československou státní loterii (ČSLO), jež se okamžitě setkala s velkým zájmem veřejnosti. Nejprve byla pořádána čtyřikrát ročně, postupem času dokonce jednou za měsíc. Nejvyšší možnou výhrou v prvních letech existence loterie bylo 50 000 Kč⁶ a zajímavostí je, že výhry nebyly daněné. Od roku 1965 se pro účely propagace loterie začala využívat televize a scénky se slavnými herci. Tržby, snížené o 17,1 % a o výhry ve výši 50 % skutečných tržeb odváděla správa ČSLO ministerstvu financí (Kasal, 2001). Ve stejnou dobu, kdy vznikla

⁶ Na tehdejší dobu to byla opravdu vysoká výhra, za kterou se dal pořídit například rodinný domek.

Československá státní loterie, byla založena i loterijní společnost SAZKA. Jedním z hlavních důvodů jejího vzniku bylo zajištění financování pro nově vzniklý Československý svaz tělesné výchovy. Čistý zisk z její činnosti putoval do státního rozpočtu pro účely financování sportu. Nejprve jen organizovala sázky na výsledky sportovních utkání, později, pro velkou oblibu, své aktivity rozšířila o číselnou loterii Sportku⁷ či o loterii Mates (Malé televizní sázení), jehož provozovatelem bylo Ministerstvo kultury, jež chtělo získat finanční prostředky na obnovu kulturních památek (Jonáš a Švec, 1998).

Významným milníkem byl rok 1989, kdy bylo zrušeno státní provozování loterií, které bylo vytlačeno nárůstem soukromého podnikání. Loterie tedy byly organizovány výhradně soukromými provozovateli bez významnější kontroly státu (Szczyrba et al., 2015). Jedním z prvních po listopadových zákonů byl zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách, který legislativně ukotvil podmínky pro provozování loterií. Společnost SAZKA se po rozpadu Československa musela rozdělit, v Česku tak vznikla společnost SAZKA, a.s. a na Slovensku Športka, a.s.

⁷ Název Sportka vycházel z toho, že každé z 49 čísel v osudí symbolizovalo jedno sportovní odvětví. Například číslo 1 byly boby, 14 byl fotbal a hokeji patřila 19.

4 Loterie v ČR

4.1 Legislativa – hlavní změny od r. 2017

Provozování hazardních her v ČR je upraveno Zákonem č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách, který v r. 2017 nahradil již zastaralý, mnohokrát novelizovaný a velmi liberální Zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách, který ovšem nereflektoval vývoj na trhu hazardních her. Provozovatelem hazardu v ČR se tak nově může stát i právnická osoba, která nesídlí v ČR (musí mít sídlo v EU či EHP). Další důležitou změnou je možnost provozovat hazardní hry prostřednictvím internetu, což bylo do té doby prakticky ilegální. Nová legislativa přinesla mimo jiné zavedení opatření pro zodpovědné hraní. Jedná se například o sebeomezující opatření, které ukládá provozovateli povinnost nabídnout hráči možnost nastavit si různé limity, např. maximální výši sázek za den, počet přihlášení do uživatelského konta za měsíc atd. Kromě toho byl zaveden tzv. Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách, který spravuje Ministerstvo financí a do kterého může být hráč zařazen, např. pokud pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi.

4.2 Provozovatelé loterie

Aktuálně v ČR existuje 6 legálních provozovatelů loterií, kterým byla udělena licence Ministerstvem financí. Patří mezi ně společnosti SAZKA a.s., FORTUNA GAME a.s., TIPSPORT a.s., Loterie Korunka s.r.o., EURO QUEEN a.s., EVONA ELECTRONIC, spol. s.r.o. (MFČR, 2021).

SAZKA a.s. patří mezi nejstarší a největší loterijní společnosti v ČR, kde má 94% podíl trhu číselných loterií (Sportka) a 80% podíl trhu okamžitých loterií (KKCG, b. r.). Mimo to nabízí i sportovní kursové sázky, totalizátorové hry a technické hry. Své produkty nabízí i online. SAZKA je členem mezinárodního loterijního holdingu Sazka Group, kam patří i řecká loterie OPAP, italské Lotto a rakouské Casinos Austria. Sazka Group pak dále spadá pod nadnárodní investiční skupinu KKCG, kterou vlastní jeden z nejbohatších Čechů Karel Komárek.

Společnost SAZKA v roce 2019 vykázala tržby ve výši 17,7 mld. Kč, z toho GGR⁸ ve výši 7,3 mld. Kč a na daních státu odevzdala 2,1 mld. Kč. Jakou část však náleželo loterii ve své výroční zprávě bohužel neudává. Nicméně podle výroční zprávy z r. 2017 tvořil segment loterií více než 80 %. Dá se tedy odhadnout, že tržby z loterií v r. 2019 činily něco kolem 14,6 mld. Kč, z toho GGR ve výši 6,7 mld. Kč a na daních státu z loterijní činnosti by odvedla cca 1,9 mld. Kč (SAZKA, 2019).

Společnost Tipsport nabízí hráčům okamžité loterie, tedy stírací losy a společnost Fortuna loterii číselnou. Pro žádnou z nich to ale rozhodně není hlavní činnost, jelikož se obě specializují především na kursově sázky a loterie tvoří pouze malou část jejich tržeb. Bohužel v jejich výročních zprávách neudávají, jaké vykázaly příjmy z loterií. Z celkového obratu českých loterií však lze usoudit, že na tyto dvě společnosti připadá dohromady celkový obrat něco přes 1 mld. Kč.

Loterie Korunka provozuje loterii číselnou a jako jediná číselná loterie v ČR garantuje výhru za každou sázku. Výroční zprávu bohužel nezveřejnila, avšak na svých webových stránkách udává, že v r. 2018 činil obrat 564 mil. Kč a GGR 224 mil. Kč (Loterie Korunka, 2019).

Společnost EURO QUEEN obdržela v r. 2019 licenci k provozu okamžitých loterií, avšak v této oblasti se jeví jako neaktivní. Podle oficiálních stránek se věnuje pouze hrám v kasinu (Euro Queen, 2012).

A konečně společnost EVONA ELECTRONIC je sice držitelem licence k provozování loterií, nicméně dle oficiálních webových stránek figuruje pouze jako zprostředkovatel online loterijních IT systémů (Evona Electronic, 2018–2021).

4.3 Povinné odvody z loterie a jejich využití

Aktuální sazbu daně pro jednotlivé hazardní hry upravuje od r. 2017 Zákon č. 187/2016 Sb. o dani z hazardních her a je následující:

- 35 % pro dílčí základ daně z loterií,
- 23 % pro dílčí základ daně z kursových sázek,
- 23 % pro dílčí základ daně z totalizátorových her,

⁸ GGR = Gross Gaming Revenue. GGR je vsazená částka minus výhry vyplacené hráčům. Představuje tedy hrubý výnos společnosti před zdaněním, poplatky a jinými výdaji. Jinými slovy je to částka, kterou hráč sázením ztratil.

- 23 % pro dílčí základ daně z bing,
- 35 % pro dílčí základ daně z technických her,
- 23 % pro dílčí základ daně z živých her,
- 23 % pro dílčí základ daně z tombol a
- 23 % pro dílčí základ daně z turnajů malého rozsahu.

Základ daně je tvořen částkou, o kterou úhrn přijatých vkladů převyšuje součet úhrnu vyplacených výher a úhrnu vrácených vkladů.

Tabulka 4: Sazby odvodů z hazardních her od r. 1990

	1990–1997		1998–2011		2012–2015	
Legislativa	ZoL		ZoL		ZoL	
Využití odvodů	VPÚ		VPÚ		Stát/obec	
Základ sazby	GGR-poplatky-provozní náklady		GGR-poplatky-náklady stát-ního dozoru (1 % z GGR)		GGR	zisk
<i>Loterie</i>	90 %		6-20 % (progresivně)		20 %	19 % DPPO
<i>Kursově sázky</i>	10 %		6-20 % (progresivně)		20 %	19 % DPPO
<i>Technické hry</i>	-		6-20 % (progresivně)		20 %	19 % DPPO
<i>Živé hry</i>	10 %		6-20 % (progresivně)		50 Kč/přístroj/den	19 % DPPO

	2016		2017–2019		2020 – dnes	
Legislativa	ZoL		ZoDHH		ZoDHH	
Využití odvodů	Stát/obec		Stát/obec		Stát/obec	
Základ sazby	GGR	zisk	GGR	zisk	GGR	zisk
<i>Loterie</i>	23 %	19 % DPPO	23 %	19 % DPPO	35 %	19 % DPPO
<i>Kursově sázky</i>	23 %	19 % DPPO	23 %	19 % DPPO	23 %	19 % DPPO
<i>Technické hry</i>	28 %	19 % DPPO	35 %	19 % DPPO	35 %	19 % DPPO
	80 Kč/přístroj/den					
<i>Živé hry</i>	23 %	19 % DPPO	23 %	19 % DPPO	23 %	19 % DPPO

Zdroj: ZoL, ZoDHH

Sazby se však v posledních několika letech často měnily. Tabulka 4 znázorňuje vývoj sazeb od r. 1990 až do dnešního dne. V 90. letech ukládal zákon o loteriích a jiných podobných hrách provozovatelům loterií povinnost odvádět minimálně 90 % z GGR sníženého o správní poplatky a provozní náklady na veřejně prospěšné účely (VPÚ). Nejvíce se přispívalo na sport (více než z poloviny), dále pak obcím, nadacím či do

kultury. Využití prostředků na veřejně prospěšné účely popisuje tabulka 5.

Tabulka 5: Využití vybraných prostředků na VPÚ v letech 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Ekologie</i>	0,0 %	0,8 %	0,6 %	1,1 %	0,8 %	0,4 %
<i>Kultura</i>	2,0 %	2,5 %	3,6 %	6,8 %	5,6 %	7,3 %
<i>Nadace</i>	2,4 %	6,7 %	8,4 %	10,2 %	12,9 %	12,1 %
<i>Obce</i>	33,8 %	32,0 %	37,5 %	21,9 %	14,6 %	12,2 %
<i>Sociální</i>	1,2 %	0,8 %	2,1 %	4,1 %	4,1 %	5,3 %
<i>Sport</i>	59,1 %	55,6 %	45,0 %	52,4 %	58,9 %	59,7 %
<i>Školství</i>	0,5 %	0,4 %	0,6 %	0,7 %	1,1 %	1,3 %
<i>Zdravotnictví</i>	1,0 %	1,4 %	2,2 %	2,9 %	1,9 %	1,7 %

Zdroj: MFČR

V r. 1998 byla tato sazba nastavena plošně pro všechny hazardní hry na 6-20 % z GGR sníženého o správní poplatky a náklady státního dozoru. Sazba byla uplatňována progresivně v závislosti na výši GGR, což ale mnozí provozovatelé často a zcela legálně obcházelí tím, že si založili dceřiné společnosti, aby tak rozložili své příjmy a tím snížili odvody na VPÚ (Kedroň, 2006). Dalším významným problémem v té době bylo zneužívání odvodů na VPÚ. Provozovatelé povinné odvody buď posílali „spřáteleným“ organizacím nebo si dokonce zakládali své vlastní nadace a dobročinné spolky, do kterých prostředky vkládali, přestože spolky nevykazovaly žádnou činnost a na dobré účely tak ve finále šla mnohem nižší částka (Blažek, 2011).

Tyto problémy vyřešila až novela z r. 2012, která zrušila odvody na veřejně prospěšné účely a místo toho zavedla odvody o jednotné sazbě 20 % z GGR putující z části do státního rozpočtu a z části do rozpočtů obcí (70:30 v případě loterií). Mimo to byla hazardním provozovatelům obnovena povinnost odvádět 19% DPPO (MFČR, 2013).

Od té doby se sazba pro loterie ještě dvakrát zvýšila – v r. 2016 na 23 % z GGR a v r. 2020 na 35 %. Nachází se tak na nejvyšší příčce zdanění, spolu s technickými hrami. To se může zdát překvapivé vzhledem k tomu, že technické hry jsou považovány za jedny z nejvíce nebezpečných a návykových typů her. Loterie se oproti tomu řadí mezi tzv. měkký hazard, kde nelze rychle opakovat výhry a rizika závislosti jsou zde mnohem nižší. Naopak například živé hry, které spadají do kategorie tvrdého hazardu jsou daněny pouze 23% sazbou.

Koncem r. 2020 se v poslanecké sněmovně dokonce jednalo o navýšení loterijní daně na 55 %. Tento pozměňovací návrh předložil poslanec Pavel Bělobrádek, aby údajně získal prostředky pro stát poznamenaný krizí koronaviru. Podle něj by tak stát získal cca 1,3 miliardy korun navíc. Dalším argumentem byla míra zdanění v dalších evropských státech. Tvrdí, že aktuální sazba 35 % je hluboko pod evropským průměrem, který se podle jeho zdrojů pohybuje kolem 64 % z GGR. Proti tomu se však SAZKA rychle ohradila. Udává, že by v důsledku vyššího zdanění vybrané prostředky naopak klesly, jelikož by firma musela výrazně šetřit a omezit některé z her. Mimo to SAZKA označila Bělobrádkovy informace za lživé a zavádějící. Podle výroční zprávy European Lotteries za r. 2019 odvedly členské loterie v průměru 52 % z GGR. Tato sazba ale zahrnuje veškeré daně, poplatky a licence. SAZKA dodala, že už tak odevzdává do státní rozpočtu okolo 50 % na daních (Krýžová, 2020). Návrh však nakonec schválen nebyl a sazba tak zůstala na 35 %.

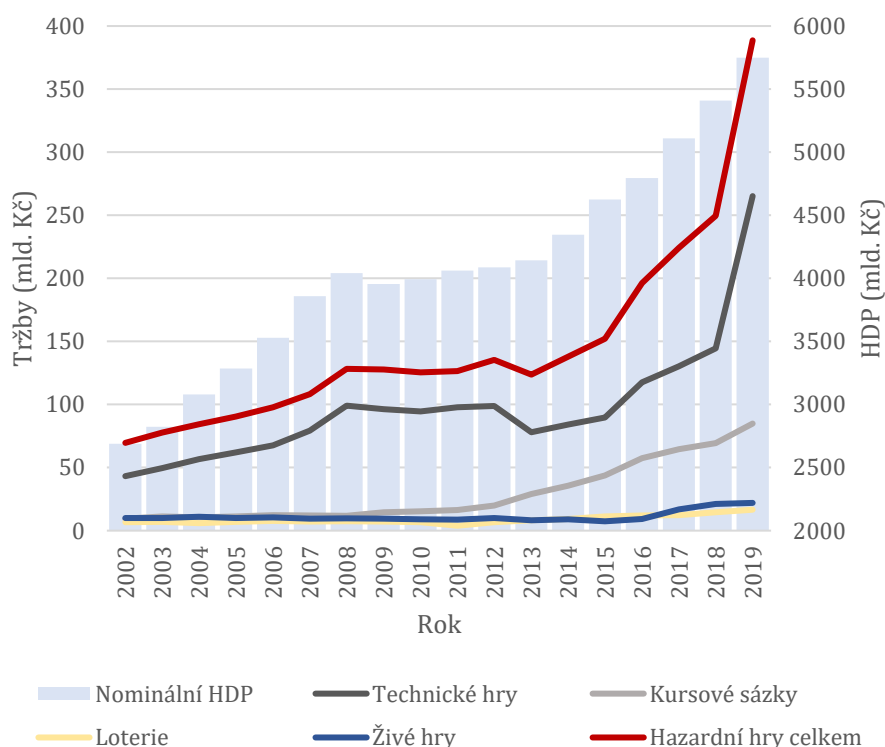
Mimo to je od r. 2020 povinné danit výhry z hazardních her přesahující 1 milion korun 15% daní z příjmů. Původní návrh k této změně byl mnohem přísnější. Zdanění měly podléhat veškeré výhry nad 100 000 korun, ale jelikož byl tento návrh cílem kritiky ze strany provozovatelů, nakonec ani neprošel schvalovacím procesem. Institut pro regulaci hazardních her kritizoval například problematičnost vybírání daní, a především přesun hráčů na nelegální trh. Jako příklad udával země jako Polsko a Chorvatsko, které daň z výher v minulosti zavedly a v obou zemích to mělo velmi negativní dopady. V Polsku se údajně až 60 % uzavřených sázek odehrává na nelegálním, nezdaněném trhu a v Chorvatsku došlo během 2 let od zavedení daně k poklesu trhu o 20 % (IPRH, 2019).

Jak už bylo výše zmíněno, odvody vybraných prostředků na VPÚ, byly v r. 2012 zrušeny. Nicméně mezi lety 2014–2016 existovala možnost snížit odvody formou slevy o částku až 25 % dílčího odvodu ve prospěch Českého olympijského výboru na podporu sportovní činnosti dětí a mládeže. V r. 2015 tak výbor od loterijních společností obdržel necelých 500 mil. Kč, které byly dále distribuovány mezi různé sportovní svazy, Fotbalovou asociaci ČR, Český svaz ledního hokeje a další. Nová legislativa platná od r. 2017 již ale s možností odvodů na sport nepočítá (Česká televize, 2016). Veškeré vybrané prostředky z loterií tak putují do veřejných rozpočtů, přičemž se přerozdělují v poměru 70:30 mezi státní rozpočet a rozpočty obcí.

4.4 Tržby z hazardních her v ekonomickém cyklu

Podle nejnovější Výroční zprávy o hazardním hraní v ČR v roce 2019, kterou zveřejňuje Úřad vlády, Češi na loterijních tiketech prosázeli celkem 16,6 mld. Kč. Z této částky získaly loterijní společnosti po vyplacení výher GGR ve výši 7,2 mld. Kč. Zde může být zajímavé zkoumat, jak se vyvíjí celkové příjmy z loterií v závislosti na ekonomickém cyklu v průběhu let. Tento jev popisuje graf 2. Je možné vidět, že celkové příjmy z hazardních her korelují s ekonomickým cyklem. To znamená, že v době ekonomické krize lidé sázejí méně, a naopak při hospodářském růstu rostou také tržby. Při pohledu na jednotlivá odvětví je patrné, že se na tomto jevu podílejí především technické hry, jejichž tržby tvoří majoritní část trhu hazardních her. Rapidní nárůst příjmů zaznamenaly od r. 2009 kursově sázky, kdy se uvolnil trh s online sázením. U segmentu loterií nelze pozorovat silnou spojitost s ekonomickým cyklem, nicméně její příjmy se od r. 2002 více než zdvojnásobily.

Graf 2: Vývoj tržeb z HH a ekonomického cyklu v letech 2002-2019 (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ a MFČR

5 Loterie ve vybraných zemích Evropy

5.1 Rakousko

Historie loterie na území Rakouska se z velké míry překrývá s historií českou, viz. kapitola 3.

V dnešním Rakousku podléhají loterijní a online kasinové hry monopolní licenci. Tamní zákon o hazardních hrách „*Glücksspielgesetz*“ stanovuje, že v daném okamžiku lze udělit pouze jednu licenci loterie. Tato licence je udělována na dobu 15 let a v současné době je až do roku 2027 držitelem společnost *Österreichische Lotterien GmbH*. Kromě loterijních her offline je rovněž držitelem výhradního práva nabízet elektronické loterie.

V roce 2019 dosáhly hrubé tržby z loterijní a sázkové činnosti (GGR) 817,71 milionu EUR, z nichž daně a poplatky související s provozováním loterie činily více než polovinu, konkrétně 455,47 milionů EUR (*Österreichische Lotterien*, 2019). Loterie v Rakousku jsou osvobozeny od DPH. Nicméně rakouský zákon o hazardních hrách stanovuje licenční poplatek za provozování loterií na 2–27,5 % z přijatých sázek, v závislosti na druhu loterie. Pro třídní loterii, která je mimochodem v Rakousku na rozdíl od ČR stále provozována, platí poplatek ve výši 2 %, pro okamžité loterie 17,5 %, stejně tak jako pro číselné loterie typu 6/49. Dokonce i číselná loterie typu 5/90 (*Zahlenlotto*), která patří mezi nejstarší, a která se hrála již za vlády Marie Terezie, má v dnešním Rakousku své místo a její licenční poplatek činí 27,5 %. V případě elektronických loterií se uplatňuje poplatek ve výši 40 %. Mimo to se na veškeré loterie (kromě elektronických) vztahuje daň z hazardu ve výši 16 % z přijatých sázek (Rakousko, 1989). Výhry v loterii nepodléhají dani z příjmu, protože se nepovažují za příjem.

Z vybraných daní a poplatků stát každoročně věnuje 80 mil. EUR na podporu sportu, např. na nábor nových trenérů, lepší infrastrukturu a sportovní medicínu. Prostředky spravuje *Austrian Federal Sports Organisation*. Tato loterie dále pokrývá finanční potřeby několika nadací (Rakouská nadace pro pomoc dětem, Rakouská nadace pro pomoc občanům a Rakouská nadace pro sport), Tyto nadace provozovaly dříve své vlastní loterie, nicméně v roce 1986 představila *Österreichische Lotterien GmbH* loterii typu 6/45, která se stala nadřazeným konkurentem číselných

loterií, a loterie provozované nadacemi nahradila (Österreichische Lotterien, 2019).

5.2 Belgie

Stávající právní úprava loterií vychází ze zákona o loteriích z roku 1851 a zákona o národních loteriích z roku 2002. Od roku 1851 jsou loterie v Belgii zakázány, až na ty, jejichž hlavním cílem je veřejné blaho. Výhradní právo organizovat loterie pro veřejně prospěšné účely v Belgii má od roku 1991 pouze *Nationale Loterij* (národní loterie). Její počátky sahají do roku 1934, kdy byla založena *Koloniale Loterij* pro účely financování rozvoje tehdejší kolonie – Belgického Konga. Počátkem 60. let, kdy Kongo získalo svou nezávislost, už neexistoval důvod, proč ji provozovat, a tak roku 1962 změnila svůj název na dnešní *Nationale Loterij*. Její zisky byly použity na pomoc venkovskému obyvatelstvu v rozvojových zemích a pro veřejné účely v Belgii. (Musée de la Loterie Nationale, b. r.)

Jiné loterie menšího rozsahu byly povoleny jen na místní úrovni, pod kontrolou provincie nebo obce. Je zajímavostí, že belgické právo loterie mezi hazardní hry neřadí. Ta spadá pod přímou kontrolu belgické vlády. Aby bylo splněno kritérium veřejného blaha, musí *Nationale Loterij* vyhradit část svého obratu na dotace směřující do různých veřejně prospěšných organizací. Celková částka je každoročně stanovována belgickým kabinetem prostřednictvím královského dekretu. Obrat *Nationale Loterij* v roce 2019 činil 1 442 mil. EUR, přičemž na výhrách bylo vyplaceno celkem 834 milionů. Po odečtení výher zůstává GGR ve výši 608 milionů EUR, z nichž 320 milionů EUR bylo podle výroční zprávy „navráceno do belgické společnosti“. Výše dotace byla pro rok 2019 stanovena na 185,3 milionů EUR a zbylých 135 milionů EUR je poplatek za monopolní licenci. Přibližně 53 % z hrubých tržeb tak putuje na podporu veřejných rozpočtů a obecného dobra. Kromě dotací věnuje *Nationale Loterij* významnou část prostředků sponzoringu (14,7 milionů EUR v r. 2019)⁹, z čehož těží řada sportovních a kulturních událostí, stejně jako mnoho charitativních projektů (Loterie Nationale, 2019).

⁹ Oproti dotacím je sponzoring čistě komerční iniciativa, jehož hlavním cílem je posílit své jméno a reputaci mezi hráči. Zatímco dotace jsou zcela spojeny se společenským závazkem národní loterie. Rozdělením dotací přispívá k lepší společnosti.

Výše zmíněné dotace jsou rozdělovány mezi federální úroveň (73 %) a tři belgická společenství (27 %).¹⁰ Dotace pro federální úroveň směřují do oblastí s charakterem humanitárním, sociálním, vědeckým, kulturním, sportovním a vzdělávacím. Kromě toho jsou dotace poskytovány čtyřem stálým příjemcům, včetně Národního fondu pro katastrofy a Nadace krále Baudouina. Na úrovni společenství dotace směřují na iniciativy a projekty týkající se zdravotně postižených, starších osob, životního prostředí, vzdělávání a sportu (ACLEU, [2020]). O přidělení dotací pro financování svých projektů může po splnění určitých podmínek žádat jakákoliv nezisková organizace.

5.3 Chorvatsko

Exkluzivní licenci na provozování loterií v Chorvatsku má společnost *Hrvatska Lutrija*, jejíž vznik sahá do r. 1951, kdy byla součástí jugoslávské loterie. Jako nezávislá organizace funguje od r. 1973.

Na veřejně prospěšné účely se podle zákona o hazardních hrách odvádí 50 % z realizovaného zisku. Kromě toho je *Hrvatska Lutrija* povinna odvádět měsíční poplatek za pořádání loterijních her ve výši 10 % prodaných tiketů. V r. 2019 dosáhl GGR u loterií 362 mil. kn a na poplatcích za provozování loterie bylo odvedeno 78 mil. kn. V Chorvatsku se daní i výhry a to následovně (*Hrvatska Lutrija*. 2021).

- 10 % na výhry od 750 kn¹¹ do 10 000 kn
- 15 % na výhry od 10 000 kn do 30 000 kn
- 20 % na výhry od 30 000 kn do 500 000 kn
- 30 % na výhry vyšší než 500 000 kn

Chorvatská loterie pravidelně finančně podporuje důležité projekty v různých oblastech, od financování potřeb mládeže a sportu, kultury a umění až po vzdělávání a vědu, humanitární akce a zdravotní péči.

Podporuje organizace a iniciativy, aniž by na oplátku dostávala komerční kompenzaci.

¹⁰ 16,39 % Vlámskému společenství, 10,82 % Francouzskému společenství a 0,23 % Germanofonnímu společenství

¹¹ 1 kn = 3,42 Kč

Rozdělení části příjmu z hazardních her pro rok 2020 specifikuje Vyhláška č. 128/2019 a je následující (Vlada Republike Hrvatske, 2019):

1. 36,49 % na rozvoj sportu
2. 17,74 % na uspokojení potřeb osob se zdravotním postižením
3. 13,00 % na kulturu
4. 11,43 % na sociální a humanitární činnosti
5. 10,68 % na rozvoj občanské společnosti.
6. 4,75 % na boj proti zneužívání drog a všem dalším formám závislosti
7. 3,38 % na vědu a techniku
8. 2,53 % na neinstitutcionálního vzdělávání a výchovu dětí a mládeže

5.4 Dánsko

V Dánsku existuje monopol na provozování loterií. Mimo to je však možné pořádat tzv. charitativní loterie¹², tj. loterie přímo určené pro podporu charitativních a jiných dobrých účelů, na které musí odvádět nejméně 35 % z celkových tržeb. Licenci na provoz loterií mají čtyři společnosti. Největší z nich je státní podnik *Danske Lotteri Spil A/S*, který má monopol na provozování lota a okamžitých loterií a společnosti *Det Danske Klasselotteri A/S*, *Landbrugslotteriet* a *Varelotteriet* se dělí o právo provozovat loterii třídní (Danish Gambling Authority, 2018).

V roce 2018 vyprodukoval sektor loterií (vč. charitativních) GGR ve výši 3,3 mld. DKK (Danish Gambling Authority, 2018). Na této částce má největší podíl společnost *Danske Lotteri Spil A/S*, která v roce 2018 dosáhla GGR ve výši 2 660,4 milionů DKK, z čehož do státního rozpočtu odevdala celkem 733,3 mil. DKK. Tato částka se skládá z daně z příjmů ve výši 22 %, na které se vybralo 384,6 mil. DKK, z licenčního poplatku ve výši 338,4 mil. DKK a ze státní daně¹³ ve výši 10,3 mil. DKK (Danske spil, 2018). Zbylé 3 monopolní společnosti vykázaly podle Danish Gambling Authority GGR okolo 300 mil. DKK, ovšem jak velkou část jednotlivé loterie odvádí státu na daních a poplatcích bohužel nebylo zveřejněno (ACLEU, [2020]). V roce 2018 bylo celkové GGR charitativních loterií

¹³ Státní daň se počítá jako 17,5 % z výherních cen, které překračují 200 DKK

odhadováno na 271 mil. DKK a z toho přibližně 73,9 % bylo distribuováno na dobré účely, což odpovídá 199 mil. DKK. (Danish Gambling Authority, 2018). Hazardní hry jsou v Dánsku osvobozeny od DPH (Hoffmann, 2020).

Co se týče distribuce zisků společnosti *Danske Lotteri Spil A/S*, je ze zákona povinna odevzdat veškerý svůj zisk ve prospěch distribučních fondů. V roce 2018 tak přispěla částkou 1361,6 mil. DKK. Distribuční fondy jsou pak podle zákonem stanovených pravidel rozdělovány Ministerstvem kultury do různých oblastí. Největší část (přibližně polovina) putuje do oblasti sportu. Dvě hlavní sportovní federace, DIF¹⁴ a DGI¹⁵, dostávají celkem něco okolo 30 % z distribučních fondů. Peníze jdou hlavně na podporu dobrovolnické práce v mnoha sportovních organizacích v zemi. Podíl na distribučních fondech však získávají také organizace v oblastech zdravotnictví, školství, životního prostředí či sociální péče (Dánsko, 2017). Do distribučních fondů vkládá své výděly též státní podnik *Det Danske Klasselotteri A/S*, *Landbrugslotteriet* svůj zisk věnuje ve prospěch dánského zemědělství a *Varelotteriet* svůj zisk rozděluje sociálním a humanitárním organizacím. Charitativních loterií bylo v r. 2018 zaznamenáno 1 630 a jejich výtěžky putovaly do různých humanitárních, kulturních a sociálních projektů (Danish Gambling Authority, 2018).

5.5 Francie

Ve Francii měl první myšlenku uspořádat loterii významný renesanční král František I. Francouzský, jež chtěl získat finance pro královskou pokladnu. Nechal se inspirovat sousední Itálií, kde loterie již nějakou dobu fungovala. Loterie byla uspořádána v r. 1539, avšak nesetkala se s velkým úspěchem a dlouho tak zůstala v zapomnění. Myšlenka byla obnovena až v 18. století Ludvíkem XV., kdy se loterie začala pořádat s konkrétním účelem. Nejčastěji se jednalo o finanční podporu pro stavby nejrozličnějších budov a kostelů. Za zmínku určitě stojí pařížský Pantheon, či vojenská škola *École Militaire*, kde později studoval samotný Napoleon Bonaparte. Byl to však Ludvík XVI., který dal r. 1776 založit královskou loterii *La Loterie Royale*, předchůdce dnešní francouzské loterie. Uvádí se, že v r. 1789 loterie vynesla 11 mil. liber. V průběhu Velké francouzské

¹⁴ Dánský národní olympijský výbor a sportovní konfederace

¹⁵ Dánská asociace pro gymnastiku a sport

revoluce ji však republikáni pro její nemorálnost zrušili a v následujících letech byla loterie střídavě povolována a zakazována (Homant, 2020).

V r. 1933 byla založena národní loterie *La Loterie Nationale*, za účelem získání finančních prostředků pro zraněné válečné veterány a později, v r. 1976 se přeměnila ve společnost, kterou známe dnes pod názvem *La Française des Jeux (FDJ)* (Groupe FDJ, [2020]).

FDJ byla ještě donedávna vlastněna převážně státem (do r. 2019), kdy byla částečně zprivatizována za účelem získání prostředků do fondu na podporu inovací. Podíl státu ve FDJ tak klesl ze 72 % na pouhých 20 %, což mu vyneslo téměř 2 mld. EUR (Le Monde, 2019). *Française des Jeux* je však stále jediným legálním poskytovatelem loterijských her a zároveň druhým největším poskytovatelem hazardních her v Evropě. Kromě loterií nabízí i kursově sázky (Groupe FDJ, 2021).

V roce 2020 činilo GGR z loterií 4 337 mil. EUR, z čehož na daních a odvodech odevzdala státu 2 845 mil. EUR. Tato částka je tvořena daní, která se počítá jako 42 % z GGR, dále příspěvkem státní sportovní organizaci *l'Agence nationale du sport (ANS)*, která se počítá jako 5,1 % z přijatých sázek (649 mil. EUR), sociálním příspěvkem (cca 3 % z přijatých sázek) a DPH (20 % z NGR¹⁶). (Groupe FDJ, 2021). Výhry z loterie ve Francii daněny nejsou (Rozenfeld, 2020).

Jak konkrétně stát s vybranými prostředky z loterie nakládá, není zcela jasné, ale podle výroční zprávy FDJ putují prostředky kromě ANS také do oblasti kulturního dědictví a sociální pomoci (Groupe FDJ, 2021).

5.6 Nizozemsko

Jen ti, co obdrží licenci od *Kansspelautoriteit* (Úřad pro hazardní hry) mohou v Nizozemsku provozovat loterii. Aktuálně má monopol pro organizování loterií *Nederlandse Loterij*, která vznikla sloučením dvou společností – *Nederlandse Staatsloterij* a *De Lotto*. *Staatsloterij* patří mezi nejstarší loterie, které jsou stále v provozu. Její první tah se konal r. 1726 v Haagu a účelem bylo nejen zaplnit státní pokladnu, ale také zastavit šíření malých nelegálních loterií (Nederlandse Loterij, © 2021). Velké místo zde nicméně zastávají i již zmiňované charitativní loterie. Od roku 2016 se jejich trh ještě více otevřel a počet držitelů licence se stal

¹⁶ NGR = Net Gaming Revenue. NGR je vsazená částka minus výhry vyplacené hráčům minus daně a poplatky.

neomezeným. Jejich výtěžek by měl sloužit „určitému obecnému zájmu“, který zahrnuje mimo jiné: sport, sociální péči, kulturu, zdravotní péči nebo rozvoj. Na tyto účely musí být odvedeno minimálně 40 % výtěžku z prodeje. Aktuálně mezi legální provozovatele charitativních loterií patří (Kansspelautoriteit, b. r.):

- Holding Nationale Goede Doelen Loterijen
- Samenwerkende Non-Profit loterijen
- Lottovate
- Fair Share
- Impact Lottery

Největší loterijní příjem pro stát pochází z příjmů *Nederlandse Loterij*. V r. 2019 činilo její GGR 420 mil. EUR, z čehož do státní pokladny nebo na dobré účely putovalo okolo 40 %, tj 172 mil. EUR. Tato částka se skládá z daně hazardu (*kansspelbelasting*) ve výši 109 mil. EUR, která se počítá jako 30 % z výher vyšších než 449 EUR.¹⁷ Dalších 46 mil. EUR *Nederlandse Loterij* odevzdala největší sportovní organizaci *NOC*NSF*¹⁸ a zbylých 17 mil. EUR věnovala několika charitativním organizacím prostřednictvím nadace ALN¹⁹, která má na starosti rozdělování výnosů z loterií. Obohaceny tak jsou neziskové organizace z oblasti veřejného zdraví, kultury a sociální pomoci (Nederlandse Loterij, © 2020).

Nicméně velkou důležitost zde mají i již zmíněné charitativní loterie, které jsou v Nizozemsku velmi populární. V r. 2019 činilo GGR holdingu *Nationale Goede Doelen Loterijen* 726 mil. EUR a objemem distribuovaných prostředků je dokonce významnější než státní *Nederlandse Loterij* – 522 mil. EUR oproti 172 mil. EUR. Do holdingu spadají tři loterie: *Vrienden loterij*, která pravidelně financuje charitativní organizace v oblasti sportu, kam v r. 2019 věnovala 61 mil. EUR, *BankGiro Loterij*, která se specializuje na rozvoj kultury, kam v témže roce věnovala 84 mil. EUR, a nakonec snad nejpulárnější *Postcode Loterij*, která distribuovala 376 mil. EUR organizacím jako UNICEF, Amnesty International nebo Světový fond na ochranu přírody (ACLEU, [2020]). Zbylé charitativní loterie mají GGR v součtu přibližně okolo 22 mil. EUR, přičemž odevzdávají na dobré účely alespoň polovinu.

¹⁷ Za odevzdání daně z výhry je odpovědný provozovatel loterie, nikoli výherce.

¹⁸ Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie

¹⁹ Stichting Aanwending Loterijgelden Nederland

5.7 UK

Legislativa Spojeného Království rozlišuje několik druhů loterií, které se dají shrnout do tří skupin:

- Národní loterie (*National Lottery*)
- Charitativní loterie (*Small and Large Society lotteries*)
- Soukromé loterie (*Private lotteries*)

Podle Komise pro hazardní hry vyprodukoval sektor loterií (mimo malé charitativní a soukromé loterie) GGR přes 4 miliardy GBP s tím, že více než 75 % bylo navráceno do britské společnosti v podobě daní a odvodů na dobré účely (Gambling Commission, 2020).

Národní loterie je státem vlastněná loterie, která je provozována na základě udělené licence. Aktuálně je jejím držitelem (až do r. 2023) společnost *Camelot UK Lotteries Limited*, která zároveň zůstává jediným dosavadním provozovatelem Národní loterie od jejího založení v r. 1994 (Gambling Commission, 2021). Tato loterie je výší obratu (téměř 8 mld. GBP) považována za největší loterii v Evropě (ACLEU, [2020]).

V roce 2019²⁰ dosáhly celkové příjmy společnosti 7 905 mil. GBP. Po vyplacení výher zbývá GGR ve výši 3 400 mil. GBP z čehož odvedla 948,6 mil. GBP na 12% dani státu a 1 730 mil. GBP do *National Lottery Distribution Fund (NLDF)* (Camelot, 2020).

Příspěvky na dobré účely jsou přerozdělovány prostřednictvím NLDF do 12 specializovaných organizací, které jsou stanoveny parlamentem, a které peníze dále rozdělují na různé charitativní a veřejně prospěšné projekty. V roce 2020 byly prostředky rozděleny následovně (The National Lottery, 2020):

- 40 % na zdraví, vzdělání, životní prostředí a charitativní účely
- 20 % na sport
- 20 % na umění
- 20 % do národního dědictví

Kromě Národní loterie můžou být ve Spojeném království provozovány charitativní loterie (*Society lotteries*), jejichž výdělky musí být

²⁰ Výroční zpráva byla zveřejněna za 1 rok, končící k 31.3.2020

věnovány na charitativní a dobré účely nebo na jiné aktivity neziskového charakteru. Z tohoto důvodu jsou mimo jiné osvobozeny od daně z loterie. Rozlišovány jsou malé a velké charitativní loterie. Malé charitativní loterie (*Small society lotteries*) nesmí mít příjmy z jednoho losování vyšší než 20 000 GBP a zároveň její roční příjmy nesmí přesáhnout 250 000 GBP. Pro jejich provoz není požadována licence, nicméně musí být registrovány u místního úřadu. Oproti tomu velké charitativní loterie (*Large society lotteries*) mohou mít příjmy přesahující výše zmíněné částky, ale za to potřebují licenci udělenou Komisí pro hazardní hry (Gambling Commission, b. r.).

Mezi nejvýznamnější charitativní loterie patří bez pochyby *People's Postcode Lottery*. Ta spadá do nadnárodní organizace *Novamedia*²¹, stejně jako Postcode Lottery v Nizozemsku, Švédsku, Německu a Norsku. V roce 2019 činil obrát této loterie 433 mil. GBP, z toho GGR 260 mil. GBP a do charitativních organizací věnovala 138 mil. GBP (People's Postcode Lottery, 2019).

Další oblíbenou charitativní loterií je *The Health Lottery*, která se pomocí vybraných finančních prostředků snaží docílit lepší dostupnosti kvalitní zdravotní péče pro všechny. Slučuje celkem 12 menších loterií zastupujících jednotlivé územní celky. Každý měsíc těží z loterie jiný celek a přerozděluje vybrané prostředky charitativním organizacím ve své oblasti. Celkem bylo na dobré účely touto loterií vybráno 117 mil. GBP (The Health Lottery, © 2021).

Soukromé loterie mohou být provozovány za účelem fundraisingu v soukromé sféře, např. jako tomboly, benefiční akce atd. Vztahují se však na ně striktní podmínky. Příjmy z losování nesmí přesáhnout 500 GBP a provozní náklady nesmí překročit 100 GBP (Gambling Commission, b. r.).

5.8 Španělsko

Podle hazardního zákona jsou celostátní loterie spravovány výhradně 2 provozovateli – *Sociedad Estatal Loterías y Apuestas del Estado (SELAE)* a *ONCE: Organización Nacional de Ciegos Españoles*.

SELAE je státem vlastněná loterie a zároveň první oficiální španělská loterie, která byla představena již v 18. století králem Carlosem III. jako

²¹ Společnost Novamedia a její Postcode Lotteries byly v letech 2018/2019 hodnoceny jako druhý největší soukromý charitativní dárcce ve světě a největší v Evropě

Královská loterie, za účelem získání prostředků pro financování nemocnic a hospiců. Její obrat v r. 2019 činil 9 256,7 mil. EUR, z toho GGR ve výši 3 509,6 mil. EUR. Do státní pokladny bylo tentýž rok odevzdáno 2 492,5 mil. EUR a na dobré účely bylo vyhrazeno pouhých 28,2 mil. EUR. Tato částka byla přerozdělena do oblasti sociální (76 %), sportovní (20 %) a kulturní (4 %). Podstatná část obratu pochází z pořádání speciální Vánoční loterie (*Lotería de Navidad*), která se koná každý rok 22. prosince a která je ve Španělsku velmi populární pro svou dlouhou tradici a netradičně vysoké výhry. Cenový fond této loterie patří k největším na světě – tvoří přibližně 70 % z přijatých sázek. Přijaté sázky, které v r. 2019 činily 2,9 miliardy EUR, tvoří tak téměř třetinu ročního obratu společnosti (SELAE, 2019).

ONCE je španělská nadace, která byla založena v r. 1938 za účelem získávání finančních prostředků ve prospěch nevidomých a osob s vážným zrakovým postižením. ONCE se však nestará pouze o získávání prostředků, ale i o začlenění osob s postižením do společnosti a aktivně usiluje o uplatnění těchto osob na pracovním trhu – téměř 88 % zaměstnanců této organizace jsou osoby s nějakým postižením. V r. 2019 činil obrat této společnosti 2 256,6 mil. EUR, z toho GGR ve výši 1 063,2 mil. EUR. 228 mil. EUR odvedla společnost ve prospěch nevidomých. To se může jevit jako nízká částka v porovnání s GGR, nicméně jedná se o více než 80 % zisku. Také je třeba brát v potaz to, že téměř 70 % GGR jde na personální náklady nadace, jejíž většinu tvoří lidé s postižením. Na tyto náklady by se tedy také dalo pohlížet jako na částečně charitativní (ONCE, 2019).

Vzhledem k tomu, že jsou obě loterie pod taktovkou státu, nevztahuje se na ně žádná speciální daň z hazardu. Nicméně výherci jsou povinni odevzdat 20% daň na výhrách přesahujících 40 000 EUR (WELEX, 2020).

5.9 Litva

Jediným legálním provozovatelem loterií v Litvě na národní úrovni je státem vlastněné *Latvijas Loto*. V roce 2019 činil obrat této loterie přibližně 48 mil. EUR, z čehož GGR bylo 32 mil. EUR. V téže roce odevzdalo *Latvijas Loto* státu téměř 11 mil. EUR na loterijní dani (10 % z obratu), platbách za použití státního kapitálu (90 % zisku) a dalších poplatcích. Běžná tradice odevzdat část svého výdělků na dobré účely zde však chybí a stát je tak jediným příjemcem. Jakým způsobem stát s prostředky nakládá

není zveřejněno (Latvijas Loto, 2019). Kromě toho jsou v litevské loterii daněny i výhry a to 23 % na výhry ve výši mezi 3 000 a 62 800 EUR. Výhry nad 62 800 EUR jsou daněny sazbou 31 % (Latvijas Loto, 2021).

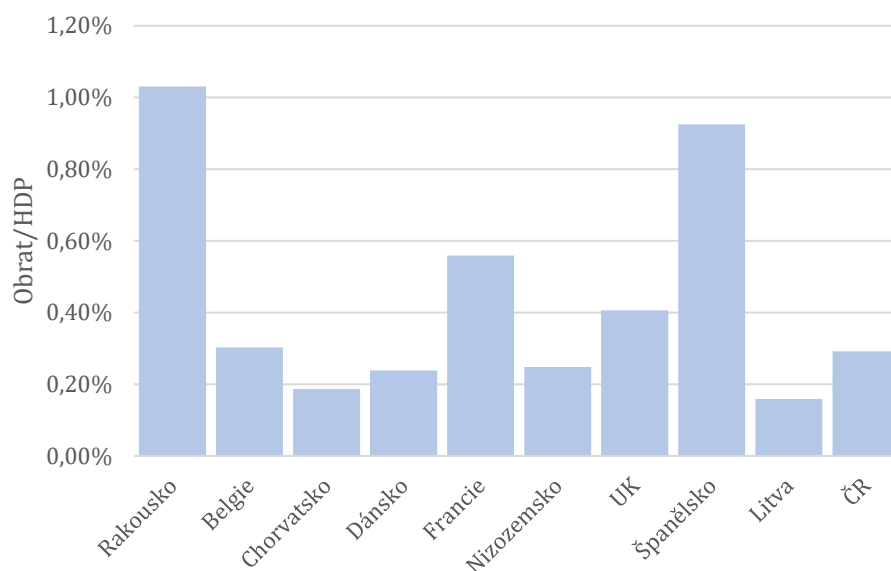
Mimo státní loterie hovoří litevský zákon o loteriích i o možnosti pořádat „místní loterie“, které mohou být provozovány současně jen na jednom místě a jejich příjmy nesmí přesáhnout 14 300 EUR. Dále mluví o „jednorázových místních loteriích“, které se můžou pořádat v rámci veřejné události a její příjmy nesmí přesáhnout 720 EUR (Lotteries and Gambling Supervisory Inspection, 2021).

5.10 Porovnání jednotlivých zemí

Při porovnávání zemí byla nejprve sledována velikost obrátu loterií ve vztahu k výši HDP v jednotlivých zemích za rok 2019.²² Tento vztah ukazuje míru popularity loterií a celkový objem peněz, který protéká tímto odvětvím v dané zemi. V grafu 3 lze pozorovat, že Rakousko a Španělsko patří mezi země s vysokým poměrem obrátu ku HDP (okolo 1 %) a tudíž i mezi země, kde je loterie velmi hraná. Z průměru mírně vybočuje ještě Francie, kde je hodnota přes 0,5 %. V ostatních zemích, včetně České republiky, se tento poměr pohybuje kolem 0,3 %.

²² Francie byla sledována za rok 2020 a Dánsko za rok 2018. Důvodem bylo neuveřejnění potřebných dat za rok 2019.

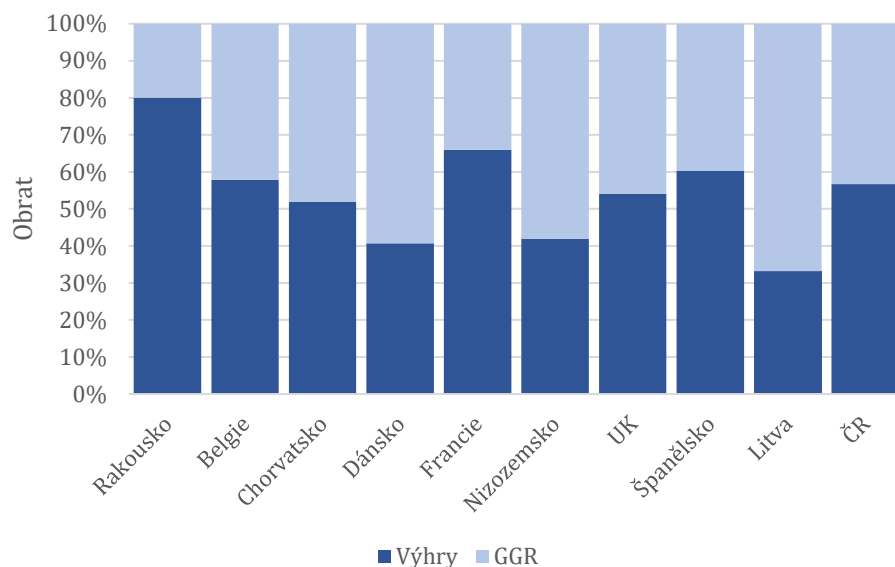
Graf 3: Obrát loterií v poměru ku HDP za r. 2019 (%)

Zdroj: Eurostat a výroční zprávy jednotlivých loterií

Při porovnávání vyplacených výher s GGR (Graf 4) lze vidět, že největší procento výher se vyplácí v Rakousku, Francii a Španělsku, což koreluje s předchozím grafem (Graf 3), kde tyto země také figurovaly na předních místech. To by mohlo ukazovat na to, že vysoké výhry, popř. velká šance na výhru, motivují hráče k sázení loterií ve větší míře. Zajímavé je, že žádné z výše zmíněných zemí neprovozují ve větší míře charitativní loterie. Nelze tudíž tvrdit, že by účel využití vybraných prostředků vzbuzoval vyšší zájem sázejících a charitativní loterie přilákaly více hráčů či zvýšily obraty. Nejmenší procento vyplacených výher náleží Litvě, které v porovnání s Rakouskem není ani poloviční (32 %). Lze zde opět vidět podobnost s grafem 3, a tedy i s tím, že naopak nízká pravděpodobnost výhry nezpůsobuje loteriím vysoké obraty. ČR se pohybuje přibližně v průměru sledovaných zemí s tím, že na výhrách vyplácí něco málo přes polovinu z celkového obratu.

Graf 4: Porovnání vyplacených výher a GGR provozovatelů loterií za r. 2019 (%)

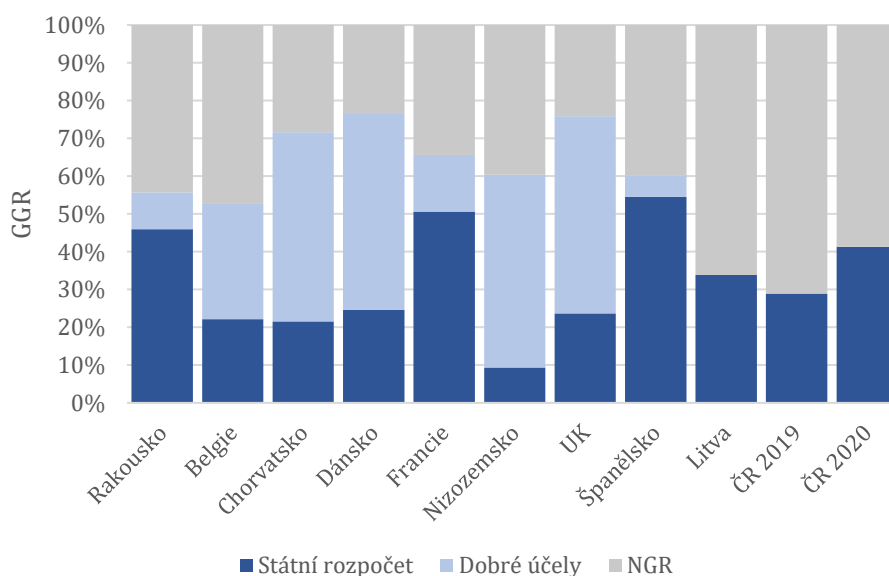
Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých loterií

Následující graf (Graf 5) popisuje, jak je v jednotlivých zemích nakládáno s GGR. Každá země má svou vlastní legislativu pro nakládání s vybranými prostředky z loterií. Kromě odvádění hazardních daní do státního rozpočtu je obvyklým postupem v mnoha zemích věnovat část prostředků na dobré účely a kompenzovat tím možné negativní vnímání loterie jako takové. Zbývá část je často označována jako NGR (Net Gaming Revenue), vyjadřující částku, která provozovateli zbude z GGR po zaplacení daní a povinných odvodů.

Do státního rozpočtu odevzdává nejvíce Rakousko, Francie a Španělsko (okolo 50 %). Státy jako Dánsko, UK či Chorvatsko sice neplatí tak vysoké daně do státního rozpočtu, ale zato jejich celkové odvody patří k nejvyšším, jelikož odvádějí vysokou část na dobré účely (též okolo 50 %). Zatímco v Chorvatsku je jediným provozovatelem loterie stát a prostředky na dobré účely tak putují prostřednictvím zdanění a následnou distribucí financí na charitu, v zemích jako Dánsko, UK či Nizozemsko mají velkou zásluhu na tomto objemu přímo charitativní loterie, které jsou v těchto zemích velmi populární. V Nizozemsku vykazují charitativní loterie dokonce vyšší GGR než loterie státní. Je tedy možné, že hráči při možnosti výběru raději volí typ loterie, kde vědí, že jejich případně prohrané finance budou distribuovány potřebným. V ČR patřily

odvody v roce 2019 společně s Litvou k nejnižším, nicméně úprava zákona v roce 2020 zvýšila daňovou povinnost loterijních společností a z GGR tak do státního rozpočtu celkem odevzdávají přes 40 %. I tak se to jeví jako nízké procento v porovnání s ostatními zeměmi a zdá se, že by zde stále mohl být prostor pro vyšší zdanění. Podle výroční zprávy Sazky za r. 2019 však tvořily náklady společnosti přibližně 50 % z GGR. Výroční zpráva společnosti za rok 2020 zatím nebyla zveřejněna, nicméně při předpokladu podobných nákladů by v r. 2020 mělo Sazce zůstat cca 10 % z GGR. Vysoké provozní náklady tak poměrně omezují prostor pro další zvyšování odvodů. Oproti tomu například britská loterie *Camelot UK*, která patří k nejefektivnějším loterijním společnostem v Evropě, co se provozních nákladů týče (pouze 19 % GGR), si ponechává jen 2 % GGR a zbylou část odvádí na dobré účely či státu. Efektivnější než Sazka je i francouzská FDJ, která na pokrytí nákladů spotřebuje 27 % GGR a zbylých 7 % tvoří její zisk.

Graf 5: Využití GGR – odvody za r. 2019 (%)

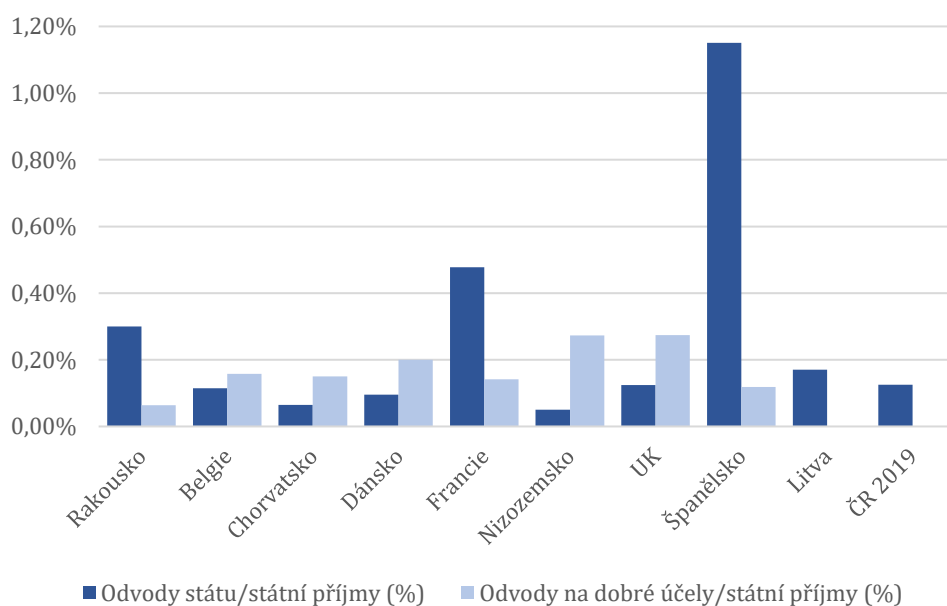

Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých loterií

Graf 6 ukazuje, jak významným příjmem jsou loterie pro státní rozpočty jednotlivých zemí. Lze vidět, že z obecného průměru poměrně výrazně vybočuje Španělsko, kde příjmy z loterií představují přes jedno procento státního rozpočtu. K tomu také významně přispívá vánoční

loterie, která zde má velkou tradici a představuje třetinu ročního obrátu. Také se zde projevuje, že pouze malá část vybraných financí putuje na charitativní účely a více než polovina GGR končí v rukou státu. Česká republika v tomto grafu vykazuje podobné hodnoty jako země s charitativními loteriemi, kde jsou příjmy z loterií pro rozpočet méně významné (0,05 – 0,12 %).

Graf 6: Podíl příjmů z loterií na státním rozpočtu (%)

Zdroj: Eurostat a výroční zprávy jednotlivých loterií

6 Závěr

Loterie má v evropských zemích velmi bohatou historii. Na našem území se hojně provozovala již za vlády Habsburků v první polovině 18. stol. Avšak tento fenomén se již v minulosti jevil jako sporný a dodnes neexistují jednotné názory na její provozování. I proto její legislativa podléhala poměrně často zásadním změnám. Poslední změna u nás vešla v platnost v roce 2020, což byla za éry samostatné České republiky již šestá úprava měnící podmínky a sazby pro provozování hazardních her.

V 90. letech byli provozovatelé povinni odvádět 90 % zisku na veřejně prospěšné účely. Sazba se postupem času vyvíjela, nicméně vybrané prostředky byly směřovány především na podporu sportu, pak také obcím, do kultury a ve prospěch různých nadací. Od roku 2012 odvody putují do státního rozpočtu, přičemž až do roku 2017 však bylo možné část odvodů místo do státu věnovat Českému olympijskému výboru. Aktuálně jsou provozovatelé povinni odvádět 35 % GGR a také 19% DPPO do veřejných rozpočtů bez povinnosti přispívat na dobré účely. Přestože loterii řadíme mezi tzv. “měkký hazard”, jsou spolu s technickými hrami nejvíce zdaněnými v ČR. Při srovnání napříč Evropou však patří česká loterie stále mezi ty méně zdaněné. Další výchylnou z evropského standardu je, že v ČR není stanoven účel využití financí získaných prostřednictvím loterie.

V roce 2021 evidujeme v ČR 6 legálních provozovatelů loterií. Nad ostatními však výrazně vyčnívá společnost SAZKA a.s., která ovládá 94 % trhu číselných loterií a 80 % trhu okamžitých loterií. V roce 2019 zaznamenal český loterijní trh obrát 16,6 mld Kč, z čehož bylo na výhrách vyplaceno 9,4 mld Kč. Je možné pozorovat, že příjmy z hazardních her poměrně korelují s ekonomickým cyklem, kdy v době krize spolu s HDP klesají také příjmy z hazardních her. Tento jev je tvořen především technickými hrami. U obrátů loterií je chování stabilnější a závislost na ekonomickém cyklu není tak patrná. V posledních letech ekonomického růstu se obráty loterií neustále zvyšují, stejně jako je tomu u ostatních hazardních her.

Pro zasazení českých loterií do evropského kontextu bylo v této práci analyzováno dalších 9 evropských zemí. Provozování loterií v těchto zemích se liší v mnoha parametrech. V některých státech jako je třeba Belgie, Španělsko či Litva existuje státní monopol, jinde jako například v Česku jsou udělovány licence soukromým provozovatelům. Státy

se také liší tím, kam odevzdávají vybrané prostředky. V zemích jako Belgie, Nizozemsko, Dánsko a UK převažují odvody na dobré účely nad odvody do veřejných rozpočtů. Na těchto odvodech se z velké části podílí tzv. charitativní loterie, které v těchto zemích mají dlouhou historii a jsou velmi oblíbené. V Nizozemsku vykazují charitativní loterie dokonce vyšší GGR než loterie státní. Loterijní trh v těchto zemích můžeme všeobecně označit jako velmi solidární, jelikož ze svého GGR odvádí velkou část (okolo 50 %) na dobré účely. V Chorvatsku pak sice existuje státní monopol, nicméně finance jsou dále distribuovány do sportu, kultury, či sociální činnosti dle předem stanovených pravidel. Ve zbývajících zemích jsou prostředky z loterií směřovány spíše do státního rozpočtu, popř. do rozpočtů obcí bez specifitějšího účelu využití. Především Francie, Španělsko a Rakousko odevzdávají státu na daních okolo 50 % GGR. Zajímavé je, že tyto státy mají největší obraty loterie při přepočtu na HDP. Obrat rakouských loterií dokonce přesahuje 1 % HDP, což vypovídá o jejich popularitě. Vysoký obrat výše zmíněných zemí může souviset i s vysokým procentem vyplacených výher, jež motivuje hráče k častějšímu sázení. I v tomto případě figuruje na první příčce Rakousko, kde výhry vyplacené hráčům sahají až do výše 80 % obratu a které bychom mohli označit za nejtědřejší k hráčům. Další zkoumanou otázkou bylo mimo jiné i to, jak významným příjmem jsou loterie pro státní rozpočty. Z obecného průměru zde jednoznačně vybočuje Španělsko, kde odvody loterií státu představují více než procento celkových státních příjmů.

Na otázku, který z modelů je nejlepší, zřejmě neexistuje jednoznačná odpověď. Z etické stránky věci se jeví jako nejideálnější ty loterie, které odevzdávají své výtěžky nebo alespoň jejich část na dobročinné účely. Vědomí, že prohrané peníze budou vynaloženy na dobré účely, může vrhat na loterii lepší světlo. V ČR byly dříve prostředky z loterií také odváděny na veřejně prospěšné účely, nicméně jelikož legislativa nebyla dostatečně robustní, docházelo k jejímu zneužívání a obcházení. Také proto u nás dnes všechny odvody putují do veřejných rozpočtů bez speciálního účelu využití, což v ostatních porovnávaných zemích není obvyklé. Mohlo by tak stát za zvážení, zda bychom se nemohli inspirovat státy jako Chorvatsko, které vybrané prostředky přerozděluje na dobré účely na základě předem stanovených parametrů, nebo například UK, kde k přerozdělování financí získaných z loterií slouží distribuční charitativní fond. Zajímavým řešením by zde mohla být i úprava legislativy po vzoru Nizozemska či Dánska, povolující existenci charitativních loterií. Výše odvodů loterií v ČR je v poslední době předmětem častých debat,

vzhledem k tomu, že z porovnávaných zemí patří mezi ty, které odvádějí nejméně z GGR. Otázkou je nakolik je momentálně možné odvody (ať už do státní pokladny či na dobré účely) zvyšovat, jelikož např. Sazka v porovnání s velkými evropskými zeměmi vykazuje více než dvojnásobně větší procento GGR na provozní náklady. Výrazné zvýšení odvodů by tedy mohlo znamenat nulové zisky, což by mohlo vést k potencionálnímu znárodnění loterií v ČR.

Použité zdroje

Monografie

- ERTL, Ondřej, 2012. *Vývoj právní úpravy loterií do rozpadu Rakousko-Uherska*. Praha, 65 s. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/4127/1/diplomova%20prace.pdf>
- FIEDOR, David, 2020. *Hazard v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 168 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-303-3.
- HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Květa KUBÁTOVÁ, 1999. *Veřejné finance: učebnice*. Praha: Eurolex Bohemia, 402 s. ISBN 80-902752-1-4.
- JONÁŠ, Filip a Karel ŠVEC, 1998. *Evropské loterie a hry: Sazka. Historie a současnost*. Praha: Olympia, s. 213-255. Sazka. ISBN 80-7033-551-3.
- KASAL, Ivo, 2001. *Losy v srdci Evropy: od klasických ke stíracím*. Praha: Olympia, 228 s. Sazka. ISBN 80-7033-717-6.
- MALÝ, Ivan, 2016. *Veřejná ekonomie* [online]. Brno, 163 s. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/467034/mod_resource/content/2/DSO_III_2016.pdf
- MUSGRAVE, Richard Abel a Peggy B. MUSGRAVE, 1994. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 581 s. ISBN 80-85603-76-4.
- MUSGRAVE, Richard A., 2017. Public Finance. *The New Palgrave Dictionary of Economics* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 6. 3. 2008, s. 1-12 [cit. 2021-4-26]. ISBN 978-1-349-95121-5. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-349-95121-5_1643-2
- Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí* [online], 1909. 16. Lih-Media. Praha: J. Otto, 1058 s. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:1e6ae2c0-e6e8-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:24f3cfe0-0b22-11e5-b309-005056825209&fulltext=hasard>

POUŽITÉ ZDROJE

- PEKOVÁ, Jitka, 2008. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.
- RYBOVÁ, Alena a Petr DRDA, 1994. *Hradiště by Stradonice: Rebirth of a Celtic Oppidum*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 152 s. ISBN 80-901026-7-0.
- SMITH, Adam, 2016. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. 6. vydání. Praha: Liberální institut, 872 s. ISBN 978-80-86389-60-8.
- WITTLICH, Filip, 1998. *Evropské loterie a hry: Hry a sázky v Českých zemích*. Praha: Olympia, s. 155-212. Sazka. ISBN 80-7033-551-3.

Články v periodiku

- BELLHOUSE, D. R., 1991. The Genoese Lottery. *Statistical Science* [online]. **6**(2), 141-148 [cit. 2021-4-26]. ISSN 0883-4237. Dostupné z: doi:10.1214/ss/1177011819
- BRINNER, Roger E. a Charles T. CLOTFELTER, 1975. AN ECONOMIC APPRAISAL OF STATE LOTTERIES. *National Tax Journal* [online]. **28**(4), 395-404 [cit. 2021-1-22]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41863133>
- FARRELL, Lisa, Roger HARTLEY, Gauthier LANOT a Ian WALKER, 2000. The Demand for Lotto: The Role of Conscious Selection. *Journal of Business & Economic Statistics* [online]. **18**(2), 228-241 [cit. 2021-1-21]. ISSN 0735-0015. Dostupné z: doi:10.1080/07350015.2000.10524865
- FINK, Stephen C., Alan C. MARCO * a Jonathan C. RORK, 2004. Lotto nothing? The budgetary impact of state lotteries. *Applied Economics* [online]. **36**(21), 2357-2367 [cit. 2021-1-22]. ISSN 0003-6846. Dostupné z: doi:10.1080/0003684042000271387
- KAHNEMAN, Daniel a Amos TVERSKY, 1979. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica* [online]. **47**(2), 263-292 [cit. 2021-1-21]. ISSN 00129682. Dostupné z: doi:10.2307/1914185
- KEARNEY, Melissa Schettini, 2005. State lotteries and consumer behavior. *Journal of Public Economics* [online]. **89**(11-12), 2269-2299

[cit. 2021-1-22]. ISSN 00472727. Dostupné z: doi:10.1016/j.jpubecon.2004.07.004

MARKOWITZ, Harry, 1952. The Utility of Wealth. *Journal of Political Economy*, Vol. 60, No. 2, p. 153. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: doi: 10.1086/257177

MATHESON, Victor A. a Kent R. GROTE, 2009. Rationality and efficiency in lotto games. VAUGHAN WILLIAMS, Leighton, ed. *Information Efficiency in Financial and Betting Markets* [online]. Cambridge University Press, 29. 9. 2005, s. 313-329 [cit. 2021-1-22]. ISBN 9780521816038. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511493614.015

PEREZ, Levi a Brad HUMPHREYS, 2012. THE 'WHO AND WHY' OF LOTTERY: EMPIRICAL HIGHLIGHTS FROM THE SEMINAL ECONOMIC LITERATURE. *Journal of Economic Surveys* [online]. 915-940 [cit. 2021-01-22]. ISSN 09500804. Dostupné z: doi:10.1111/j.1467-6419.2012.00732.x

PŠENIČKA, Jaroslav, 1903. Malá loterie. *Naše doba: revue pro vědu, umění a život sociální*. **10**(1-12), 674-676.

SZCZYRBA, Zdeněk, Viktor MRAVČÍK, David FIEDOR, Jakub ČERNÝ a Irena SMOLOVÁ, 2015. Gambling in the Czech Republic. *Addiction* [online]. **110**(7), 1076-1081 [cit. 2021-01-22]. ISSN 09652140. Dostupné z: doi:10.1111/add.12884

Elektronické zdroje

ACLEU, [2020]. *Charity lotteries in Europe* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.acleu.eu/charity-lotteries>

ARCHIV KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY, 2016. *Československá státní loterie*. Dostupné také z: https://www.prazskyhradar-chiv.cz/file/edee/archivalie_mesice/2016/1609.pdf

BLAŽEK, Vojtěch a Marie VALÁŠKOVÁ, 2011. Nikdo je nezná, ani stát. Z hazardu už ale na dobročinnost dostali 57 milionů. *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-52754950-nikdo-je-nezna-ani-stat-z-hazardu-uz-ale-na-dobrocinnost-dostali-57-milionu>

POUŽITÉ ZDROJE

- CAMELOT. *Annual Report 2020* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://annualreport2020.camelotgroup.co.uk/wp-content/uploads/2020/09/Camelot-AR2020-Financial-Statements-and-Notes.pdf>
- ČESKÁ TELEVIZE, 2016. *ČOV nebude přerozdělovat peníze z hazardu, nový zákon schválila sněmovna* [online]. Praha [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/cov-nebude-prerozdelovat-penize-z-hazardu-novy-zakon-schvalila-sne-movna/5bdb7b5a0d663b6fe8a4cdd9>
- DANISH GAMBLING AUTHORITY. *Annual Report 2018* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: https://www.spillemyndigheden.dk/uploads/2019-05/SPM%20%C3%85rsberetning%202018_GB.pdf
- DANSKE SPIL. *Årsrapport 2018* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://danskespil.dk/om/koncern/rapporter-og-udgivelser>
- EURO QUEEN, © 2012. *Úvod* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.euroqueen.cz/>
- EVONA ELECTRONIC, © 2018–2021. *About* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.evona.sk/about/>
- GAMBLING COMMISSION, 2020. *Industry Statistics* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://beta.gamblingcommission.gov.uk/statistics-and-research/publication/industry-statistics-november-2020>
- GROUPE FDJ, [2020]. *L'histoire du groupe FDJ* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.groupefdj.com/fr/groupe/histoire.html>
- GROUPE FDJ, 2021. *Des résultats 2020 préservés malgré l'impact de la crise sanitaire* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.groupefdj.com/fr/journalistes/des-resultats-2020-preserves-malgre-limpact-de-la-crise-sanitaire.html>
- HOFFMANN, Henrik N., 2020. The Gambling Law Review: Denmark. *Thelawreviews.co.uk* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-gambling-law-review/denmark>
- HOMANT, Ysaline, 2020. 21 mai 1539: François Ier introduit la loterie en France. *Herodote.net* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z:

- https://www.herodote.net/21_mai_1539-evenement-15390521.php
- HRVATSKA LUTRIJA, 2021. *Zakoni* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.lutrija.hr/hl/zakoni>
- INSTITUT PRO REGULACI HAZARDNÍCH HER, 2019. 15 argumentů proti zdanění výher. *IPRH* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: https://www.iprh.cz/wp-content/uploads/2019/09/FINAL_argumenty-proti-zdaneni-vyher_rel1-rev3.pdf
- KEDROŇ, Radek, 2006. Loterijní firmy obcházejí zákon a odvádějí méně. *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-22926745-loterijni-firmy-obchazeji-zakon-a-odvadeji-mene>
- KKCG, b.r. Sazka. *Kkcg.com* [online]. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://kkcg.com/cs/sazka>
- KRÝŽOVÁ, Sofie, 2020. Znárodnění Sazky? Hraje se o zvýšení zdanění až na 55 procent. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/znarodneni-sazky-hraje-se-o-zvyseni-zdaneni-az-na-55-procent-128768>
- LATVIJAS LOTO, 2021. *Par nodokli no laimesta* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.latloto.lv/lv/page/par-nodokli-no-lai-mesta>
- LATVIJAS LOTO. *Gada pārskats par 2019* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://static.latloto.lv/latvijas-loto-2019-gada-par-skats.pdf>
- LE MONDE, 2019. *Privatisation de la Française des jeux : plus d'un milliard d'euros de souscriptions* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/economie/article/2019/11/17/privatisation-de-la-francaise-des-jeux-plus-d-un-milliard-d-euros-de-souscription_6019493_3234.html
- LOTÉRIE KORUNKA, 2019. *Tisková zpráva* [online]. Praha [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.korunka.eu/filestorage/korunka/www/TZ-Korunka-obrat-2018.pdf>

POUŽITÉ ZDROJE

- LOTÉRIE NATIONALE. *Rapport Annuel 2019* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.loterie-nationale.be/a-propos-de-nous/qui-sommes-nous/documents>
- LOTTERIES AND GAMBLING SUPERVISORY INSPECTION, 2021. *Regulations* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.iaui.gov.lv/en/regulations>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2012. Podíl jednotlivých typů účelů na celkových výdajích na veřejně prospěšné účely. *MFČR* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/archiv-zakon-c-202-1990-sb/vysledky-z-provozovani/2011/prehled-vyuctovani-prostredku-2011-2859>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2013. Sázkové hry v roce 2012. *MFČR* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/archiv-zakon-c-202-1990-sb/vysledky-z-provozovani/2012/sazkove-hry-v-roce-2012-12746>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. Státní rozpočet 2019 v kostce. *MFČR* [online]. Praha [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2019-34784>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. Seznam legálních provozovatelů hazardních her dle ZHH a ZoL. *MFČR* [online]. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/prehledy-legalnich-provozovatelu-whiteli/2021/seznam-legalnich-provozovatelu-hazardnic-41156>
- MRAVČÍK, Viktor, Zdeněk ROUS, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ, Barbara JANÍKOVÁ, Tereza ČERNÍKOVÁ a Jan CIBULKA, 2020. *Výroční zpráva o hazardním hraní v ČR v roce 2019* [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/VZhazard2019_web_v20200814-04.pdf
- MUSÉE DE LA LOTÉRIE NATIONALE, b. r. *Histoire de la Loterie Nationale* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.muse-edelaloterie.be/content/histoire-de-la-loterie-nationale>

- NEDERLANDSE LOTERIJ, © 2021. *Geschiedenis* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://over.nederlandseloterij.nl/over-ons/geschiedenis>
- ÖSTERREICHISCHE LOTTERIEN. *Annual Report 2019* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.lotterien.at/en/press/publications/annual-reports>
- PEOPLE'S POSTCODE LOTTERY. *Annual Report 2019* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.postcodelottery.info/media/1793/postcode-lottery-annual-report-2019.pdf>
- ROZENFELD, Olivier, 2020. *Les gains d'un jeu de hasard sont-ils impossibles ?* [online]. Le Monde [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/argent/article/2020/07/19/les-gains-d-un-jeu-de-hasard-sont-ils-imposables_6046640_1657007.html
- SAZKA, 2019. *Výroční zpráva 2019* [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.sazka.cz/sazka-svet/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>
- SAZKA, 2017. *Výroční zpráva 2017* [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.sazka.cz/sazka-svet/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>
- SELAE. *Memoria integrada 2019* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.sela.es/es/web-corporativa/responsabilidad-social/memoria-anual/pdf/Memoria-Loterias-2019.pdf>
- TALOS, Thomas a Nicholas AQUILINA, 2020. Austria: Gambling Laws and Regulations. *ICLG* [online]. [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://iclg.com/practice-areas/gambling-laws-and-regulations/austria>
- THE HEALTH LOTTERY, © 2021. *About us* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.healthlottery.co.uk/about-us/>
- VLADA REPUBLIKE HRVATSKE, 2019. *Uredba o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2020. godinu* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_128_2588.html

POUŽITÉ ZDROJE

WELEX, 2020. *Special tax on lottery prizes in Spain* [online]. [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.wellex.es/special-tax-lottery-prizes-spain/#:~:text=Taxation%20of%20lottery%20prizes%20in%20Spain&text=The%20exempt%20amount%20will%20be,coincides%20with%20the%20tax%20rate>

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách. In: *Sbírka zákonů*. 26. 5. 2016. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Zákon č. 187/2016 Sb. o dani z hazardních her. In: *Sbírka zákonů*. 26. 5. 2016. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách. In: *Sbírka zákonů*. 17. 5. 1990. ISSN 1211-1244.

DÁNSKO. LOV nr 1532 af 19/12/2017. In: *Lovtidende A*. Dostupné také z: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1532>

RAKOUSKO, 1989. Glücksspielgesetz. In: *BGBI*. Dostupné také z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004611>